

a
t

DE

MARIA

Scotorum Regina, tota-
taque eius contra Regem
coniuratione, foedo cum
Bothuelio adulterio, nefaria in
maritum crudelitate & rabie,
horrendo insuper & de-
terrimento eiusdem par-
ricidio: plena, &
tragica plane

Historia.

(*)

John Day

1571

7.40
N. 2.41
9

63

*Thomas Foley of Great
Witley Court in the County
of Worcester Esqr.*

Vm rerū domi iudicatarum foris rationē
exigi, omnibus qui sui
sunt iuris, nouum, &
ob insolentiam mole-
stū est, cum nobis pro-
fecto longē molestissi-

um videri oportet: quippē quibus ne-
cessitas imposita est, vt quorū vitia tegere
cupiamus, eorum vitam cogamur oppug-
nare, nisi ipsi omnium sceleratissimi haberi
velimus. Sed magnam eius molestiæ partē
leuat tua (Serenissima Regina) æquitas, quæ
non minus molestē feras propinquā, quā
nos, Reginam, omnium sermone traduci,
quæq; non minus veri intelligendi, quā
nos calumniæ vitandæ, studio ducaris. Igi-
tur, quā breuissimē fieri potest, rem per-
stringemus: ac tanto exponemus compen-
dio, vt summa rerum capita, non tam expli-
casse, quā percurrisse videamur, à prima
Reginæ inconstantia exorsi. Vt enim præ-
ceps fuit in nuptijs faciendis eius leuitas, ita
repentē sequuta est vel poenitētia, vel (nul-
lis extantibus causis) alienatæ voluntatis
indicia. Nam cum antea non modò negli-
genter, sed parum honorificè Rex est habi-
tus, tandem apertius odium erumpere cœ-
pit: illa præsertim hyeme, cum Peblum,
non modo tenui, sed infra priuati hominis
dignitatē, comitatu, non in aucupium mis-

*Nuptia Re-
gina Scotia
cum Rege.*

*Odium Re-
gina Scot.
erga mari-
tum post nup-
tias.*

sus est, sed procul à Consilio, & negotiorum publicorum conscientia, ablegatus. Neque literis committere necesse est, eas res, quæ ut tum omnibus erant spectaculo, ita nunc, velut recens imago, in omnium hæret pectoribus. Et quanquam hoc initium erat omnium, quæ sequuta sunt, malorum, ab initio tamen occulta erant Consilia: ut non modo vulgus, sed nè familiares quidem, & qui plurimis rebus gerendis intererant, satis intelligere possent, quid potissimum tum Regina spectaret.

An. 1566

Aprill.

*Perfidia
Reg. Scot.
erga mari-
tum post
puerperiū.*

*Regina cum
Bothuelso,
in necem
Regis con-
spiratio.*

*Inimicitias
inter Regē
& Nobili-
tatem ferit.*

Tandem circiter mensem Aprilem, anni 1566. cum à Dumbaro Edinburgū Regina redisset, atque in arcem eius Oppidi concessisset, ibi usque ad puerperij tempus se continuit. A partu statim occulta cogitati sceleris Consilia, sese aperire coeperunt: quorum hæc summa fuit. Ut Rege qualibet ratione sublato, matrimoniū cum Bothuelio contraheret. Ac ne ipsa suspicione perpetrati sceleris contingeretur, spargere paulatim semina discordiarum coepit, inter Regem, & Procures, qui tum in Aula versabantur: Ac magis & magis eis inflammatis, ad capitales inimicitias rem deducere. Et si quando suspensiones mutuas relanguescere sentiebat, nouis utrinque delationibus, irarum stimulos acuebat: dum Nobilitati Regem, Regi Nobilitatem in caput eius imminere, persuadere conatur. Neque quicquam ei lon-

ei longius videbatur, quàm vt res ad manus veniret : incerta enim vtros vinci mallet, vtriusq; partis cladé in lucro sibi ponebat: quippè quæ gradum ad id quod intenderat, ita sibi factura videretur. Deniq; breui, ita omniû animos mutuis impleuit suspicionibus, vt nemo tum genere paulo illustrior in Aula esset, quem non in eam necessitudinem induxerit, vt rumores de se fictos, vel turpiter agnosce-
re, vel cum arguentibus armis cõtendere, vel domum secedere cogeretur. Ac vt cœtera, studio ad ipsû causæ caput festinandi, omittam, vna tamen illius temporis insignis calumnia prætereunda non est. Nam cum Rex aliquandò ad multam noctem cum Regina colloquutus fuisset, eius ferè colloquij hæc summa fuit: Nobilitatem propè omnem in eius exitium conspirasse, ac rationem inter se inire, qua eum tollere possent. Rege dimisso, Regina Morauium fratrè suû (qui Prorex postea fuit) accersit: rem esse atrocè, statim eius præsentia opus esse. Ille è profundo somno excitatus, trepidè (veste talari super indusium lineum iniecta) vt erat seminudus ad eam aduolat. Simili propè ibi oratione vsa, quali ante ad Regem: quem tanto eius odio flagrare ait, ac tam agrè ferre, quòd eum apud se gracie locû obtineret, vt ipsum cum primum posset, excitata.

*Comes Moravia Regi-
na frater
Prorex
Scotia.*

*Lites inter
comitè Mo-
rauium &
Regem per
Reginam
excitata.*

posset, de medio tollere decreuerit. Ita, quod in ipsa erat, nihil omisit quò minus eos committeret, & procul dubio cõmississet, nisi Deus homines innoxios è tam periculosis insidijs eximere, & scelera- tam illius nequitiam detegere statuisset.

*Regina
lena inuictus
marito pra-
stat.*

*Insidiosum
Regina cõ-
siliū.*

Cum hic ei conatus frustrà fuisset, alia fraude hominem adolescentē, & incau- tum aggreditur. Eum sollicitat vt, dum vterum ferret, aliquam, è magna copia, adolescentulam deligeret, cuius intereà consuetudine vteretur. Studium suum, & operam pollicetur, veniam facti spondet: Comit̃s Morauij vxorem ostendit: non quòd lectissimam foeminam maximè o- portunam flagitio putaret, sed tres inimi- cos vna opera volebat vlcisci: Regem, Comitem, eius vxorem: & locū diuor- tio acquirere, vt vacuū Bothuelio thala- mū relinqueret. Partu liberata, etsi alios omnes satis comiter accipiebat, quoties Regē, visendi causa, adesse nunciebatur, & ipsa, & comites, vultum, sermonemq; ita effingebant, vt nihil magis timere vi- derentur, quàm ne Rex non intelligeret se eis fastidio, aduentum, conspectumq; eius omnibus ingratum esse. Cõtra vero Bothuelius vnus, omnia poterat: vnus cõsilijs, vnus negotijs omnibus præerat. Adeòq; Regina, sui ergà illum animi pro- pensionem ab omnibus intelligi volebat,

ut si quid ab ea impetrandū foret, nemo, nisi per eum, impetraret. Aded timebat, nē obscurus erga eum fauor esset.

Non aded diū post partum, quodā die, summo manē, cum paucis admodū conscijs, ad Portum (quem nouum vocant) descendit: omnibusq; mirantibus quo properaret, nauiculam ibi præparatā conscendit. Apparauerant autem eam nauiculam, Gulielmus, & Edmundus Blacateri, Leonardus Robertsonus, & Thomas Dicsonus, Bothuelij clientes, & notæ rapacitatis piratæ. Hoc igitur cum Latronū comitatu, stupentibus omnibus bonis, se mari cōmisit, nemine (ne ex honorioribus quidem ministris) assumpto. In Alōa verò arce, quo Nauis appulit, qualiter se gesserit, malo apud se quisq; cogitet, q̄ ex me audiat. Vnū illud affirmare audeo, nullam ibi (non dico Regineæ maiestatis, sed nē Matronalis quidem modestiæ) in omnibus dictis & factis habitā fuisse rationem. Rex audito nec opinato Regineæ discessu, terra, quantū potuit, eam est cōsequutus: ea spe, & consilio, ut vnā esset, & mutua coniugali officiorum cōmunicatione frueretur. Quam verò amicē ab ea fuerit exceptus, & omnes qui aderant norunt, & qui de illis audierunt, meminisse possunt. Vix enim paucis horis (dum ministri, & equi, cibo & quiete reficeren-

Guliel. Blacaterus.

Edmundus eius frater.

Leonard.

Robertsonus.

Tho. Dicsonus, pirata clientes Bothuelij.

Regina erga Regem insolens superbia, & fastidium.

tur) concessis, nè quid grauius accideret, discedere est coactus. Illa verò, si non regia honorificentia, cortè plus q̃ regia, aut certè parū regia licentia, aliquot ibi dies transegit. Sequuntæ sunt vanationes, altera ad Magatam fluuium, altera ad Saltū, quem Glenartua vulgò vocant. Ibi q̃ se morosè, quàm arroganter, & fastidiosè, erga Regem gesserit, quid opus est oratione? res enim in omnium oculis gesta, & memoria consignata est.

*Regina fur-
tiua itinera.*

Vbi verò Edinburgum redijt, non in suum Palatium, sed in priuatā, in proximo Ioannis Balfurij, domū diuertit. Illinc alias Aedes cōmigravit, vbi Conuentus anniuersarius, quem Scaccarium vocant, tum habebatur. Hæ enim ædes erant laxiores, & hortorū aderat amoenitas, & iuxta hortos penè solitudo. Sed erat & aliud, quod omnibus his magis inuitaret. Habitabat in propinquo David Camerius, Bothuelij cliens: cuius posticum erat hortis ædiū Reginae propinquū. Per id posticum Bothuelius, quoties libitum erat, cōmeabat. Coetera quis nescit? Nā & rem ipsam Regina, cū multis alijs, tum Proregi, & matri eius est confessa: sed culpā in Reresiam, profligatæ pudicitie mulierē conferebat, quæ inter pellices Bothuelij fuerat, ac tū in intimis Reginae ministris erat. Ab hac (quæ ætate inclina-

*David Ca-
merius
Bothuelij
cliens.*

*Reresia me-
retrix, &
lena.*

ra à meretricio quæstu, ad Lenonium se
 contulerat) Regina, vt ipsa dicebat, pro-
 dita est. Nam Bothuelius per hortum in
 Cubiculū Reginæ introductus, eam inui- *Regina cū*
 tam vi compressit. Sed q̄ inuitam Reresia *Bothuelio*
 prodiderit, tēpus veritatis parens osten- *adulteriū.*
 dit. Nam post paucos dies, Regina vim vi,
 vt reor, vlcisci cupiens, destinat Reresiam
 (quæ & ipsa vires hominis antea erat
 experta) quæ eum ad se captiuum addu-
 ceret. Regina vnā cum Margareta Caruo. *Reresia me-*
 dia, omnium secretorum conscia, eam ē *retrix Re-*
 zona suspensam, per maceriem, in hor- *ginea libi-*
 tum propinquum demittunt. Sed nunq̄ *disinis mini-*
 in re militari omnia sic prouideri possūt, *stra clam*
 vt non aliquid incommodi interueniat. *per zonam*
 Ecce zona repentē frangitur. Reresia, *dimissa ad*
 mulier & ætate, & corpore grauis, cum *Bothueliū*
 magno strepitu cadit. Sed veterana miles, *mittitur.*
 nihil tenebris, nihil altitudine maceriar,
 nihil inexpectato casu perterrita, ad Bo-
 thuelij cubiculum penetrat: foribus re-
 clusis, hominem ē lecto, ē complexu con-
 iugis, semisomnum, feminudum, addu- *Fides histe-*
 cit ad Reginam. Hunc rerum gestarum *ria testime-*
 ordinem, non modò maxima pars eorum *nio confir-*
 qui cum Regina erant, sunt fassi: sed & *mata.*
 Georgius Daglesius, Bothuelij cubicula-
 rius, paulò antè quàm pœnas luit, de-
 narrauit: quæ eius confessio in Actis con-
 tinetur.

*Rex a Re-
gina spretus
reiectus &
exclusus.*

Interea Rex propemodum relegatus, iniurijs & miserijs ablegatus, Sterilini se, cum paucis ministris, continebat. Quid enim aliud faceret? Vt qui apud Reginam nullum gratiæ locum obtineret, sed nec, vnde pauculos ministros, & equos aleret, sumptus quotidianos haberet: deniq; , qui iurgijs (ob leuissimas nugas) ortis, & quæsitis criminandi causis, abigeretur. Animus tamen eius, in amando obstinatus, prohiberi non poterat, quo minus Edinburgum rediret, vt omni obseruantia genere aditum aliquem in pristinum locum gratiæ, & vitæ coniugalis societatem, impetraret. Qui iterum, per summam contumeliam exclusus, iterum vnde venerat reuertitur, vt ibi (velut in solitudine) suas deploraret miseras. Non adeo multis, post id, diebus, cum Regina statuisset Iedburgum proficisci, ad Conuentus iuridicos habendos, circiter initium Octobris, Bothuelius expeditionem in Liddiam adornat. Ibi cum neq; pro loco quem obtinebat, neq; pro familia & expectatione se gereret, a latrone moribundo vulneratus, in arcem Heremitagium, incerta etiamnum vitæ spe, defertur. Id vbi Borthuicum ad Reginam delatū est magnis itineribus, aspera iam tum hyeme primum Melrosiam, inde Iedburgum, velut insana, peruolat.

Octob.

*Bothuellius
a latrone
vulneratus
de vita pe-
riclitatur.*

Eò etſi certi de eius vita rumores perfe-
 rebantur, tamen impatiens moræ ani-
 mus, ſibi temperare non poterat, quin
 & flagitioſam libidinem proderet, & ali-
 eno anni tempore, ſpretis viarum diffi-
 cultatibus, & latronum inſidijs, ſe in iter
 conijceret cum eo comitatu, cui nemo,
 paulo honeſtior, ſuam vitam aut fortu-
 nas committere auderet. Inde Iebur-
 gum iterum reuerſa, ſummo ſtudio & di-
 ligentia, ad Bothuelium eo transferendū,
 omnia confert & comparat. Eoq; illuc
 traducto, eorum conuiſtus & conſuetu-
 do, parum ex vtriuſq; dignitate fuit. Ibi,
 ſive ob nocturnos, diurnoſq; labores, ip-
 ſis parum decoros, vulgo infames, ſive
 occulta aliqua Numinis providentia, Re-
 gina in morbum adeo ſæuum, & exitia-
 bilem incidit, vt nulla propè ſpes de eius
 vita cuiquam ſuper'eſſet.

*Regina li-
 bido moræ
 impatiens.*

*Regina er-
 ga Both-
 uellum a-
 do, mor &
 ſtudium.*

*Regina
 morbo leta-
 liter labo-
 rat.*

Id Rex vbi reſciuit, maximis itineri-
 bus Iedburgum contendit, vt Reginam
 inuiſeret, languentem ſolaretur, & qui-
 bus poſſet officijs, ſuum animum, & ſtu-
 dium ei gratificandi teſtaretur. Adueni-
 enti vero tantum abeſt, vt hoſpitium vic-
 tuſq; (quod mediocribus etiam homini-
 bus fieri ſolet) apparatus ſit, vt ne vllum
 quidem amici animi indicium ſenſerit.
 Illud vero barbaræ inhumanitatis fuit,
 quod nobilebus, omnibuſq; qui aderant

*Regis erga
 Reginam
 fides et gra-
 tiæ ſeduli-
 tas.*

*Regina
plusq̃ Scy-
thica inhu-
manitas.*

*Fæda &
aperta Re-
gina adul-
teria.*

*Nonæ
Nouëb.*

aulæ ministris interdictū est, ne quis ad-
uenienti assurgeret, hospitio cederet, vel
ad se, in vnam saltem noctem, reciperet.
Cū verò Morauij (qui postea Prorex fuit)
Reginæ suspecta esset humanitas, agit
cum vxore eius, vt properè domum re-
deat, morbuq̃; simulet, ac statim decum-
bat, vt saltem hoc prætectu Rex excluderetur,
per occasionem aduersæ valetudi-
nis. Ibi cum omnibus humanitatis offi-
cijs destitueretur, postridiè in antiquam
solitudinem cum summo animi mœrore,
reuertitur. Interim dum Rex in illa om-
nium & rerum, & amicorum inopia, vix
precarium inuenit gurgustium, Bothue-
lius ex ædibus, vbi antea diuertabatur,
velut de Rege triumphans, per ora vulgi
in hospitium Reginæ transfertur in coe-
naculum inferius, sub eo in quo Regina
decumbebat. Ibi cum adhuc laborarent,
illa è morbo, ille ex vulnere, Regina, in
summa corporis infirmitate, tamen eum
quotidie inuisebat. Et cum vterq̃; pau-
lulum conualuissent, nondum satis firmis
viribus, ad consuetam redierunt pala-
stram: idq̃; adeò apertè, vt nihil magis
timere viderentur, quàm ne ignota esset
sua nequitia.

Circa Nonas Nouembres cum Ied-
burgo in vicum, nomine Calco transisset,
ibi Literas à Rege accepit. Quas cum
legisset

legisset corā Prorege, Comite Huntleio,
 & Secretario, vultu tristi, miserabiliter se
 crucians, ac si in pristinum esset recasura
 morbum, planè ac disertè pronunciauit,
 nisi aliqua ratione à Rege liberaretur, vi-
 tam sibi nullo modo fore vitalem. Ac si
 alia ratione non posset, potius quàm in
 illis molestijs viueret, sese sibi manum il-
 laturam. Proximis deindè diebus, dum
 per Merciam rediens, apud Coldingami-
 am commoratur, Reresia, dum per excu-
 bias transit, agnita, ac dimissa est. Quos
 autem habuerit comites, aut quo id noc-
 tis iret, Regina non est ignotum. Indè
 cum circiter finem Nouembris, venisset
 ad Cragmillarium (ea arx ad duo passuū
 milia distat ab Edinburgo) ibi præsentibus
 Comitibus Morauiz (qui postea Pro-
 rex, nunc & ipse occisus est) Huntleiz, &
 Argatheliz, & Secretario, in superioris
 tēporis incidit orationē: ac rationē etiam
 qua id fieret, vt sibi videbatur, cōmodissi-
 mā subiecit. Vt videlicet litē de diuortio
 aduersus Regem intenderet: neq; dubi-
 tabat, quin id facilè fieri posset: cum eo
 consanguinitatis essent gradu, qui iure
 Pontificio vetitus esset matrimoniū con-
 trahentibus: literis (quod facile erat)
 de medio sublatis, quibus ea lege solue-
 rentur. Hic cum quidam Scrupulum inie-
 cisset, id si ita transigeretur, eorum filium

*Regina li-
 berationem
 expetit a
 Rege.*

*Reresia Re-
 gina nuncia
 iterū emittitur.*

Nouēb.

*Regina sub
 consanguini-
 tatis præ-
 textu regi
 intendit
 actionē di-
 uortij.*

B. iij.

spuriū

*Consilium
de occiden-
do Rege a-
gitat Re-
gina.*

spurium fore, quippe qui extra matrimo-
nium natus esset, præsertim cum neuter
parentum causas, quæ irrita facerent ma-
trimonia ignoraret. Id responsum, cum
paulum in animo secum versasset, ac sci-
ret verum dici, & consilium de filio tol-
lendo aperire non auderet, propositum
de diuortio abiecit: nec tamen vnquam
ab eo die Regis perimendi consilium o-
misit, vti ex hijs quæ sunt sequuta, facile
intelligi potest.

Rex Sterelino ad Cragmiliarium re-
uersus, cum existimaret eam placabiliore
erga se fore, iracûdia paulum spatio tem-
poris mitigata, adeo nullum animi mu-
tati sensit indicium, vt nihil ei in quoti-
dianos vitæ vsus, nisi Sterelini maneret,
erogaretur. Quæ res vehementer auxit
pronam suâ sponte vulgi suspicionem de
quotidiana Regina cum Bothuelio con-
suetudine.

Decēb.

*Baptismus
filij è Regi-
na nati.*

*Studiū Re-
gina in cr-
nādo Both-
uelio.*

Sub initium fere Decembris,
cum Legati venissent è Galia & Anglia
ad Baptismum eius, qui nunc Rex est,
celebrandum, hic vt Bothuelius inter
Proceres conspicuus esset, ipsa, partim ei
ad vestimenta coemenda, pecuniam ero-
gabat, partim de Mercatoribus emebat:
omnibusq; conficiundis tanta diligentia
præerat, q̃ si, non dico vxor, sed ne ancilla
quidem foret. Interea legitimus eius ma-
ritus, in filij Baptismo, nō modo subsidio

eius

eius ad sumptus faciendos destitutus, sed in conspectum Legatorum prodire vetitus, ministri quotidiani ei detracti; Nobilitas tota sequi, obseruare, ac propemodum agnoscere prohibiti: Legati externi moniti, ne cum eo colloquerentur: cum interea maiorem diei partem omnes in eadem arce diuersarentur. Homo adolescens ita contemptum & inhumaniter habitus sic animum despondit, ut Sterilino relicto, Glascuam ad patrem proficisceretur, discedentem Regina solito prosequitur odio. Vasa argentea, quibus a nuptijs ad eum usque diem usus erat, aufert vniuersa, ac Stannea supponit. Sed hoc ad contemptum pertinuerit. Que secuta sunt, inhumanae feritatis, & implacabilis odij manifesta sunt argumenta. Antequam mille passus Sterilino abesset, tam vehemens dolor simul omnes corporis partes afflixit, ut facile appareret non a vi alicuius morbi, sed ab humana fraude id profectum. Cuius fraudis indices liuentes pustulae, cum Glascuam venisset, toto corpore eruperunt, tanto cum dolore, & omnium partium vexatione, ut exigua vitae spe duceret spiritum: cum interim Regina ne Medicum quidem eum adire sit passa.

Ceremonijs Baptismi peractis, egit cum fratre Morauio, ut quando Comitem

B. iij.

Bed-

*Regina cr-
namentis
& suppellex
Regis
spoliat.*

*Hapustula-
rum erup-
tiones faci-
le veneni
suspicionem
arguunt.*

Comes Bedfordia Reg. Anglia in Scotia Legatus.

Regina & Bothuelij fucata consilia, & furtius congressus.

Bedfordia, Regina Anglorum Legatum, ad fanum Andree deducturus esset, a Bothuelio peteret ut is quoque una proficisceretur. Qui liberaliter quidem promisit: etsi & ipse, & Regina illius commenti author, nihil minus cogitaret: quod & euentus facile ostendit. Nam simul atque Rex Glascuam, alij fanum Andree versus profecti sunt, ipsa cum Bothuelio suo ad Drumenum abiit, inde Tilebarnium. Quibus in domibus circiter octo dies transegerunt ita in cunctis coenaculis, & familiari accessu, ut omnes (præter ipsos tam proiecti pudoris) contemptus, & neglectæ famæ vilitas vehementer offenderet: cum iam ne velum quidem suæ nequitiae eos obtendere viderent.

*An. 1567
Ianuar.*

Cum sub initium Ianuarij Sterilinum redissent, Regina coepit causari ædes, in quibus filius educabatur, incommodas, quod in locis frigidis & humidis, puero à pituita esset periculum. Sed facile apparebit, alio animo id fieri: cum & omnia quæ causabatur vitia ab illius ædibus abessent, & in eis, quo puer ducebatur, adessent: utpotè in loco humili & etiam palustri sitis. Puer igitur vix septimum ingressus mensem, aspera hyeme, Edinburgum ducitur. Ibi, quoniam primus conatus parum successerat, & veneni vis natu-

naturali corporis firmitate, victa erat, vt
 aliquando pareret quod tam diu partu-
 rierat, noua de cœde Regis init consilia.
 Ipsa Glascuam proficiscitur: causa itine-
 ris prætenditur, vt Regem viuum inuise-
 ret, cuius toto mense superiore, mortem
 expectauerit. Quæ autē vera fuerit illius
 profectiois causa, facile ex literis eius
 ad Bothuelium, quiuis intelligat. Iam se-
 cura de filio, quem in potestate habebat,
 tota in mariti exitium imminens, it Glas-
 cuam, comitata Hamiltonijs ac alijs pa-
 ternis Regis inimicis. Bothuelius, vt con-
 uenerat, quæ ad scelus perpetrandum
 visa sunt commoda apparat: Inprimis
 ædes neq; commodas ægroto, neq; Regi
 decoras (erant enim laceræ, ac ruinosæ)
 vt in quibus nemo aliquot annis habita-
 uerat: loco infrequenti, inter duorum
 Templorum ruinas, circum pauca pau-
 perum mendicabula. Et ne vlla scæleris
 patrandi commoditas abesset, posticum
 in muro vrbis ædibus coniuncto aperi-
 tur, vt in agros etiam essent peruia. In
 loco eligendo, salubritatis rationem ha-
 bitam videri volebat: id quoq; ne finxisse
 videretur, ipsa biduo eo, quod cædis
 diem præcesserat, in cænaculo inferiore
 sub Regis cubiculo pernoctauit: ac velut
 sedulo suspiciones ab se amoliebatur,
 ita cædis ministerium alijs libenter de-
 legari

*Regina filij
 vitam ve-
 neno petis.*

*De tollendo
 Rege via
 præstruitur
 a Regina
 et Bothue-
 lio.*

legari volebat.

*Atror si-
multas in-
ter Regem
& Robertū
Regina fra-
trem per
Reginam
excitata.*

*Morauus
secessionem
ab aula fa-
cit.*

Triduò ferè priusquàm Rex interiijt, Robertum fratrem suum cum eo cōmittere tentauit : vter eorum periisset, pro lucro habitura . Pro semine discordiarum, Regina, sermonis quem Rex secum de fratre habuisset mentionem iniecit. Et quum vterq; ita differeret, vt alterum videretur arguere mendacij, tandem à verbis penè ad ferrum deuentum est. Sed cum vterq; iam manum capulo admoueret, Regina velut metuens nè fieret, quod expetebat, Morauium alterum fratrem aduocat : vt illi quoq; vel præsentia exitium, vel in posterum crimen strueret. Cum illac res non succederet ex sententia, aliam deriuandi criminis rationem commenta est. Morauus cum abesset ab Aula libenter, tum etiam iustam absentiae excusationem haberet, quòd vxor parui vicina, graui prætereà morbo laborabat : Intereà, cum à Duce Sabaudiae Legatus adesset, is color visus est Reginae idoneus, vt fratrem accerferet . Vera autem reuocandi eius causa erat, quòd in eum, & Mortonij Comitem, eadem Regis transferre volebat . Et eadem opera homines populares, & tyrannidem molienti aduersarios tolli volebat. Sed Morauio diuina clementia, quæ sæpè antea plurimis inimicorum eum insidijs liberauerat,

uerat, tum quoq; manifestè affuit. Nam
 die dominico, qui nonus erat Februarij, Februar.
 cùm in templum ad Concionem iret, li-
 teræ ad eum afferuntur, vxorem abortû
 fecisse, ac in exiguâ spe vitæ animam du-
 cere. Hoc nuncio repentino perculsus, *Morauinus*
 cum à Regina Comeatum peteret, ea re- *reuocatus*
 spondit, si res ita se habeat, superuacuum *ac dei bene-*
 fore laborem itineris, vt qui nihil ægro- *ficio a per-*
 profuturus esset. Sed cùm ille vehemen- *petrata cæ-*
 tius vrgeret, illa contra petit ab eo, vt ea *dis omni li-*
 tantum nocte maneret, postridiè ad vx- *beratus su-*
 rem abiret. Sed diuina (vt sæpè aliàs) cle- *spitione.*
 mentia, hominem innocentem & præ-
 senti periculo subtraxit, & calumniarum
 in posterum semina sustulit. Quanquàm,
 nè sic quidem, etsi suspicionum causæ ab-
 erant, calumnia caruit. Nam Huntleius *Huntleius,*
 & Bothuelius, cùm verè non possent, *& Bothue-*
 sparsis Libellis famosis, maculam foedif- *lius cædis*
 fimi sceleris ei aspergere conati sunt: & *Regia Mo-*
 cùm coedes post mediam noctem esset *rauium &*
 perpetrata, antequàm illucesceret, per *Mortonium*
 idoneos homines, rumores per Angliam *falso insti-*
 disseminarūt, qui cædis authores Mora- *mulant.*
 uium, & Mortonium perferrent. Sed is
 rumor, luce veritatis oborta, vt falsa ferè
 solent, confestim euanuit.

Omnibus rebus ad crudele facinus
 apparatis, occasionibus autem deriuand-
 i criminis præcisis, veriti popularis con-

*De morte
 Et cade
 Regis tota
 tragedia
 Et coniu-
 ratio expo-
 nitur.*

*Regina quo
 modo se ge-
 rit ante ne-
 cem Regis.*

*Paris, Gal-
 lus minister
 coniurati-
 onis Et so-
 cius.*

iurationis ne mora, aut impedimentum
 afferret, aut occulta consilia nudaret, pro-
 perandum statuunt. Regina igitur post-
 quam coenauisset, de more, ad Regis di-
 uersorium conscendit. Ibi cum nihil o-
 mittere statuisset, quod reconciliati amo-
 ris indicium fore videretur, aliquot ho-
 ras cum eo transegit, vultu & sermone
 magis familiari, quam superioribus sex
 aut septem mensibus conueuerat. Ad-
 uentu Paridis, colloquium dirimit, ac
 reditum adornat. Erat autem Paris iuue-
 nis, natione Gallus, qui in familijs Both-
 uelij, Setoni, ac deinde Reginae, aliquot
 annis vixisset. Is, cum ceteræ diuersorij
 clauēs penes Regios ministros essent, cō-
 fictis causis, neq; satis iustis, nec idoneis,
 clauēs anterioris ianuae, & posticæ, à
 Bothuelio retentas custodiebat. Huic
 summa erat secretorum inter Bothuelij,
 & Reginae fides. Eius aduentus, indici-
 um (vt conueuerat) erat, omnia ad faci-
 nus apparatus. Eo igitur conspecto, Regi-
 na statim assurgit, atq; aliam abeundi
 causam simulans, Ego, inquit, in Sebasti-
 anum vehementer deliqui, quæ in nuptijs
 eius hodiè personata non affuerim. Erat
 is Sebastianus, Auernus genere, homo,
 & ob psallendi peritiam, et Sales, Reginae
 admodum gratus, & eo ipso die vxorem
 duxerat. Rege propemodum solo in soli-
 tudine

tudine illa relicto, Regina discedit, Comitibus Argathæliæ, Huntleix, & Cassiffæ eam deducentibus. Reuersa in cubiculum, post mediam nocte satis longo *Nocturna* sermone cum Bothuelio collocuta, cum *colloquia* vir nemo, præter custodum corporis præfectum, adesset. Hoc quoq; secedente, *Regina cū* Bothuelius sine arbitris relictus, paulò *Bothuelio* post in suum cubiculum recedit: vestem, *ante Regis* *interitum.* nè ab obuijs agnosceretur, commutat: penulam laxiorem, qualis Germanorum equitum est, superinduit, & ad destinatum scelus, per excubias, progreditur. Quæ autem fuerit facinoris conficiendi tota ratio, ex eorum confessionibus, qui eo nomine poenas luerunt, facile intelligi potest.

*Bothuelius
penulatus
per excubias
ad eandem
Regis profiscitur.*

Peracto, cuius causa profectus erat, facinore, Bothuelius redit: ac tanquam omnium quæ gesta erant, ignarus, it cubiculum. Regina interea exitus expectatione suspensa, mirum quam (vt ipsi videbatur) venustè suas partes egit. Nam nec ad fragorem ruentium ædium, qui totam urbem concusserat, quicquam commota, nec ad vulgi, quæ sequuta est, trepidationem, dissonosq; clamores (nihil enim opinor ei noui acciderat) donec Bothuelius iterum è lecto, trepidum se simulans, affurgit, & ad eam vnà cum Comitibus Argathæliæ, Huntleix, & Atholix, item

*Cubiculum
Regis pul-
uere sulphu-
rio a fun-
damentis
concussum.*

*Regina quo
animo quo
vultu. Et
gestu morte
mariti ac-
cepit.*

cum vxoribus Comitū Atholiz, & Maria, & Secretario, adierunt. Ibi dum prodigiosum facinus narratur, dum pro se quisq; factum miratur, Regis diuersorium ab imis vsq; fundamentis in aera sublatum, Regem ipsum mortuū. In illo maximo stupore & trepidatione omnium ordinū, animus ille heroicus Reginae adeo non in humiles lamentationes, & indecoras regio nomini, sanguini, ordini, lachrymas se proiecit, vt priorum temporum omnem constantiæ fidem, vel æquarit, vel superarit. Illud quoq; ab eadem animi magnitudine profectum, quod maiorem eorum, qui aderant, partem exploratum rei gestæ ordinem mittit, stationes militum sequi iubet. Ipsa deindè se ad quietem componit, vultu adeo tranquillo, atq; animo imperturbato, vt ad meridiem vsq; diei insequentis, placidè conqueuerit. Sed nè omnis humanitatis expers in mariti morte videretur, paulatim tandem clauditur, luctus breui finiendus indicitur. Vulgus, incertum lugeat an rideat, in diuersas cogitationes distrahitur: cum iuxta periculosum esset, simulationē aulicam vel agnoscendo, palàm contemnere, vel malè simulando, videri agnoscere. Cum alius aliorum sermo, pro cuiusq; captu, & ingenio, esset: de quaestione interim decernenda nulla fit mentio.

Tandem,

Tādem, postridiē , paulò post meridiem,
cū & pudor, & timor eos cogeret , prin-
ceps author facinoris Bothuelius , cum
aliquot conscijs , conueniunt ad Comitē
Argatheliæ , quòd is rerum capitalium
perpetuus quæstor esset . Primum , tan-
quā omniū quæ gesta erant ignari, rem
nouam, antea inauditam , incredibilem
mirantur. Deinde quæstioni paulum va-
care incipiunt: pauperculas aliquot è vi-
cina mulierculas conuocant. Quæ incer-
tæ vtrum expediret magis, loqui, an tace-
re , etsi sermonem temperarent , tamen
cū plus effutiuiissent , quā expectabāt
iudices, tanquā temerè loquutæ dimit-
tūtur. Earum enim testimonia, etsi quos-
dam vrebant , facilè erat contemnere.
Accersūtur domestici Regis , quos ea ca-
lamitas non absumpserat : negant clau-
es in sua potestate fuisse. Quis igitur eas ha-
bebat ? aiebant Reginam. Differtur quæ-
stio in speciem , re vera supprimitur : nè
si longius progredierentur, aulæ secreta in
vulgus prodirent.

*De morte
Regis Vix
Vlla questio
aut perue-
stigatio de-
cernitur.*

Ne tamen res neglecta videretur , pro-
ponitur Edictum , præmia decernuntur
iudicibus . Sed quis auderet Reginā , aut
(quòd penè periculosius erat) Bothueli-
um arguere tam nefandi facinoris ? præ-
sertim cū ipse idem author, iudex, quæ-
stor, poenæ, exactor esset futurus . Hic ta-

*Iudicium
simulatis
adictis fa-
catum.*

*Libellis &
picturis sce-
leris autho-
res notati.*

*Vulgi ru-
mores con-
tra Reginā,
& Bothue-
lium passim
dissepati.*

*Sauum e-
dictum con-
tra pictu-
ras, &
Bothuelij
calumniatores.*

men metus, qui singulorum ora comprimebat, vniuersos continere non poterat. Nam & Libellis propositis, & picturis, & nocturnis per tenebras clamoribus effectum est, vt facinoris authores facile intelligerent arcana sua illa in vulgus prodijisse. Et cum nemo dubitaret qui scelus designassent, qui operas cōtulissent, quātō magis ipsi sua nomina suppressere conabantur, tantō magis vulgi dolor inhibitus erumpebat. Hęc etsi se contemnere simulabant, tamen interdum eos adeò ad viuum rumores stimulabāt, vt suum dolorem dissimulare nequirent. Itaq; anti-quata de morte Regis quæstione, subit altera, multò acrior, aduersus libellorum authores, & Bothuelij (vt ipsi dicebant) calumniatores. Quę adeò seuerè exercebantur, vt neq; pecuniæ, nec hominum, nec equorum labori parceretur. Pictores omnes conuocantur: qui scripturam facerent ad vnum accersuntur, vt de picturis & libellis propositis, iudicarent. Ac nisi pictor quidam se etiam esse, de cuius opere contenderetur, professus fuisset vltro, alter innocens, leui suspitione attactus, pœnas daturus erat. Additur quæstioni conueniens Edictum, quo, non proponere modò, sed propositum ab alio legisse, capitale erat. Sed nec isti, qui capitalis pœnæ cōminatione sermones vulgi com-

compescere studebant, sæuissima Regis
morte satiati, odium erga mortuum re-
mittebant. Bona defuncti, arma, equos,
vestes, reliquamq; suppellectilem Regina,
aut eius interfectores, aut paternis ini-
micis (non secus ac si in fiscum relata fu-
issent) diuisit: paternosq; eius subditos,
velut prædæ accessionem, penè ad extre-
mam redegit inopiam.

Illud verò crudelitatis nouum, & in-
auditum fuit exemplum, quòd velut ani- *Diracrum*
mum supplicio, ita oculos spectaculo *delitatis*
trucidati corporis, pascere voluit. Specta- *exemplum*
uit enim, nò modò secura, sed etiam aui- *in Regina*
dè, corpus omnium huius ætatis pul- *erga mari-*
cherrimum. Deindè repentè, sine vllo fu- *tum.*
neris honore, nocte per Baiulos, vili fe-
retro, propè Dauidem Rizium sepelien- *Rex sine fu-*
dum curauit. Hæc cum omnibus nota *neris hono-*
essent, & minas poenarum populi indig- *re, nocte*
natio, dolendi libertas metum vicisset, *prope Da-*
paulatim domi vultum fingere, & simu- *uidè Rizium*
latione luctus, populi offensi animum *sepelitur.*
placare conatur. Nam cùm in more esset,
a priscis vsq; temporibus, vt Regina post *Luctus Re-*
maritorum obitum, quadraginta dies nò *gina simu-*
modo cætu hominum, sed lucis etiam *latus.*
abstinerent aspectu, simulatum quidem
luctum est aggressa: sed animi superante
lætitiâ, foribus quidem clausis, fenestras
aperit: & abiecta lugubri veste, intra
D. j. quar-

*Regina lu-
ctu longe
ante tem-
pus abiecto
se se iterum
reficit cum
Bothuelio.*

quartum diem solem, coelumq; aspicere
iustinuit. Illud incommodè prorsus eve-
nit, quòd cùm Henricus Kilgreus, ab An-
glorum Regina ad eam consolandam (ut
mos est) venisset, tota simulationis scena
ab homine peregrino detecta est. Nam
cùm, Regina iussu, in Palatium venisset,
quanq; homo diu in aulis principum ver-
satus, ac minimè præcepis nihil propera-
ter ageret: tamen adeò inopportunè, thea-
tro non dum ornato, interuenit, ut fene-
stras apertas, lumina vix dum accèsa, cœ-
terum histrionicum apparatus disiectum
apprehenderit. E quadraginta verò die-
bus, qui legitimi sunt luctui, duodecim
ægrè, ac non plenè transactis, cùm nec
simulatio procederet, & affectus veros
tam citò prodere pueret, tandem, con-
firmato animo, contemptis huiusmodi
nugis, ad se redit, ac veros mores profi-
tetur. Ad Setonum cum paucis, nec ijs
adeò mæstis comitibus, aduolat. Ibi
Bothuelius, quanquàm summa, qua tum
erat in Aula gratia, & maiorum nobili-
tas, & honores postulare viderentur, ut
splendidissimè, secundum Regnam, acci-
peretur, tamen proximum Culinæ cubi-
culum ei datur: neq; tamen omninò in-
commodum ad luctus minuendos: erat
enim Regina cubiculo subiectum, & si
quid repentini doloris accidisset, scalæ
erant

erant angustæ quidem illæ, sed quæ adi-
tum tamen Bothuelio ad eam consolan-
dam præberent.

Intereà rumore in Galliam perlato,
Crocus (qui sæpè antea in Scotia Legati-
onibus erat perfunctus) interuenit, quan-
quàm omninò incommode. Eius suasu,
ex illo, etiam in Gallia infami latibulo,
Edinburgum reditur. Sed apud Setonum
tot commoditates habebat, vt vel cum
famæ dispendio, eo redeundum esset: ibi
consilia, magnis Regni de rebus, aguntur.
Omnis autem consultationis illud caput
erat, vt Bothuelius coedis reus ageretur,
ac per coactos ad id iudices, purgaretur.
Leuiiores iudicum gratia & pollicitatio-
nibus: grauiiores, quos ad speciem addi
oportebat, metu ad eum absoluendum
posse adduci. Nam præter Libellos passim
sparsos, & Regis pater, Leniniæ Comes,
eum palam coedis authorem deferebat.
Sed instabat ordinum conuentus ad 13.
Aprilis: ante quem diem iudicium pera-
gi volebant. Ea festinatio in causa fuit, vt
nihil iure, nihil ordine, nihil more ma-
iorum, in eo iudicio fieret. Accusatores
de more citari debebant, proximi, vxor,
pater, filius: vt vel ipsi aessent, vel pro-
curatores mitterent: legitimi erant qua-
draginta dies: pater aesse ante 13.
diem iussus, idq; sine amicorum aduo-
catione,

*Comes Le-
ninia Regis
pater Both-
uelium Re-
gis coedis
reum pera-
git.*

April.

*Iudiciū de
eade nullo
ordine, nul-
la seruata
iuris forma
tumultua-
ria festina-
tione contra
Bothueliū
instituitur.*

*In iudiciis
cōstituendis
nullus habi-
tus delec-
tus, nec per-
missa reie-
ctio.*

*Comes Cas-
siliffa.*

catione, cum sua tantum familia, quæ, in
summa eius inopia, ad paucissimos erat
redacta: Cū interea Bothuelius cum
magnis agminibus tota vrbe volitaret.
Et quia neminem, tam certo periculo
proposito, putabat accusationi subscrip-
turum (tanta erat apud eum negligentia,
tantus legum, & iudiciorum contemp-
tus) vt constitueretur iudicium de eade,
quæ nono die facta diceretur, cū deci-
mo Februarij Rex fuisset interemptus.

In iudicium lectione, & reiectione, eadē
fuit seueritas: à Sicarijs ipsis iudices le-
cti, cum nemo esset, qui reijceret.

Comes Cassiliffæ, cum multam, de
more, soluere mallet, quam index legi,
neq; Regina roganti, minantiq; , & an-
nulum, ad fidem faciendam & precum
& minarum mittenti, pareret, metu tan-
dem relegationis, & poenæ coactus, de
sententia discessit. Sedent iudices non
lecti ad decernendum, sed selecti ad ab-
soluendum: agitur causa sine aduersario:
iudicium capitis, in quo nemo accusat,
nisi à reo suppositus: vt non in foro cau-
sam, sed in Theatro fabulam agi putares.
In tanta rerum securitate (videte quæso
quantum valeat in vtramq; partem con-
scientiæ testimonium) prodijt de re-
pentē, ex inopinatō, Iuuenis ē familia
Comitis Leniniæ, apud quem officij ratio
vicit

vicit metum periculi. Is protestatur eum *Protestatio*
 confessum iudicum non esse : quippe in *contra iu-*
 quo nihil iure, nihil ordine ageretur. Ad *dicium.*

hanc vocem tantus metus est iniectus iu- *Protestatio*
 dicibus, vti omnes vno ore protestaren- *iudicum.*
 tur, nè sibi aliquando fraudi esset, quòd

reum absoluerent, cuius nemo esset accu- *Bothuelius*
 sator : Itè quòd cædis eum absoluisse, *in iudicio*

quæ facta diceretur nono Februarij, cum *absoluitur,*
 Rex decimo die esset occisus. Hoc est il- *ubi nemo*

lud nobile iudicium, quo Bothuelius, nõ *accusare*
 crimine liberatus, sed velut atramento *audet.*
 Sutorio lotus, nuptias Reginae honestius

ambire volebat : turpior maritus futu-
 rus, quàm antea fuerat mæchus. Ad cu-

mulum huius absolutionis, propositus est
 libellus in celeberrimo fori loco, Both-

uelium, etsi legitimo iudicio à cæde, cu-
 ius falsò arguebatur, legitimè purgatus

esset, tamen, quo sua innocentia omnibus *Bothuelius*
 foret manifestior, ferro decernere para- *in causa de-*

tum, si quis integra fama, & honesto loco *sensione ad*
 natus, eum Regiæ cædis infimularet. Nec *monoma-*

defuit qui postridiè, per libellum publicè *chiam pro-*
 propositum, acciperet conditionem, mo- *uocat.*

do locus certamini decerneretur, in quo
 sine metu nomen auderet profiteri.

In hoc motu animorum, conuentus *Parlamen-*
 ordinum habetur. Ibi, cum per octo ferè *tū in Scotia*

dies de tollèdo iudicio, quo pater Hunt *celebratū.*
 leij maiestatis erat damnatus, ac filio resti-

D. iij. tuendo

*Regina post
Regis obi-
tū, nuptias
ambit cum
Bothuelio,
viuente ad-
huc Both-
uelij vxore.*

*Regina cal-
lidissimo
commento
diuortium
serit inter
Bothueliū
eiusq; con-
iugem.*

tuendo in bona & honores paternos, ac-
tum esset : nonnulla item blandimenta
plæbi concessa : ac inprimis Ecclesiæ, vt
leges aliquot papisticæ tyrānidis, de pœ-
nis eorum qui contra decreta Romanæ
sedis mutire auderent, tollerentur . Hæc
etsi in vulgus grata erant , vnum tamen
supererat, quod non minus Reginam an-
geret , quàm populum offenderet : con-
suetudo videlicet illa cum Bothuelio, nec
tam palam, quàm Regina cupiebat , nec
tam occulta, vt populum falleret: præfer-
tim omnium oculis in eos coniectis. Nam
cum Bothuelius vxorē haberet, & diuor-
tium expectare longum esset , & interea
Regina nec palam habere, nec clam poti-
ri, nec omnino eo carere posset, velamen-
tum si non honestū, saltem aliquod qua-
ritur . Et cum nihil aliud succurreret, in-
primis lepidū commentum visum est,
vt Bothuelius Reginam per vim raperet,
& ita eius pudori consuleret. Igitur pau-
cis post diebus, dum Sterilino redit Re-
gina, à Bothuelio capta Dumbarum duci-
tur. Volens ne, an inuita, ex literis ad eum
ex itinere scriptis, facile quiuis intelliget,
Sed, vt, vt, res erat, yti raptus iniuria nup-
tius honestis aboleretur, Bothuelij vxor
cogitur in duplici foro de diuortio litem
intendere .

Apud iudices authoritate Regia dele-
gatos

gatos ad ius dicendū in hoc genere causarum, accusat vxor maritum de adultério, quæ vna iusta apud eos erat diuortij causa. Apud iudices papisticos ordinum quidē decreto vetitos, tamen ab Archiepiscopo sancti Andreæ ad hanc causam cognoscendā datos, accusatur, quòd antè matrimonium, cum propinqua vxoris, stupri consuetudinem habuisset: cælato interim pontificis Romani diplomate, quo venia eius culpæ facta erat. Nulla diuortio, nec in testibus, nec in iudicibus, mora. Intra enim decimum diem, lis suscepta, incepta, cōtestata, disceptata, dijudicata est, apud vtrosq; iudices. Relata ad Dumbarum diuortij sententia, Bothuelius omnes amicos & clientes vndiq; conuocat, vt Reginam, quæ captiua videri volebat, Edinburgum reducerent. Hij cum armati plariq; conuenissent, in itinere dum Reginam reducant, metus multorū animos perculit, nè aliquandò accusari possent quòd Reginam captiuā tenerent. Vt cœtera desint, hoc vnū satis argumenti esse, quòd armati circa eam, in rebus ac temporibus alioquī pacatis, essent. Hoc scrupulo iniecto, abijciunt omnes in medio itinere lanceas: & pacatiore, saltem in specie comitatu, eam in Arcem Edinburgensem ducunt. Quæ & ipsa in Bothuelij potestate erat. Ibi cum Bothuelio

*Regina per
vim sese
rapi passi-
tur a Both-
uelio.*

*Bothuelij
Vxor prop-
ter raptum
Regina co-
gitur litem
diuortij cō-
tra maritū
persequi.*

*Bothuelius
ex turpi
macho, tur-
pior mari-
tus, turpis-
simus vero
homicida,
nuptias cū
Regina con-
ficit.*

Maij.

Iunij.

*Bothuelius
tanquam
publicus
parricida
ad supplici-
um a proce-
ribus de-
poscitur.*

commorata, dum Bannæ quas vocant de-
nunciarentur, tū demum ex arce in op-
pidum descendit, & ad consilium publi-
cum iudicum accessit: pronunciant se li-
beram, ac sui iuris. Ac ita demum innup-
tas illas nuptias intra diem octauum con-
fecit (omnibus bonis eas adeò execranti-
bus, aut certè abominantibus) vt Cro-
cus Regis Francorum Legatus, homo Re-
ginæ studiosissimus, & Gutianæ etiam
factionis, & in propinquo habitans, licet
multum rogatus, non existimaret è sua
dignitate ad coenam adesse. Hæc ad 15.

Maij. An. 1567. acta sunt. Decimo quinto
verò proximi Iunij, Bothuelio, vel con-
scientia sceleris perterrita, vel ab Regina
ablegato, ipse ad Proceres, qui parricidā
publicū ad suppliciū deposcebant venit.

Quæ ab eo die gesta sunt, non admo-
dum ad præsentem causam pertinent. Et
quanquam longior fortasse, vestra opini-
one, mea fuit oratio, tamen facilè sen-
tio, dum exitū aliquem narrationis

quæro, multa me præterijisse,
plurima festinandi studio
leuiter percurrisse, ni-
hil ferè pro sce-
ris atrocitate
explicasse.

Actio

Actio contra Mariam
Scotorum Reginam in qua
ream & consciam esse eam
huius parricidij, necessa-
rijs argumentis euincitur.

*H*ec cum & literis, & te- *Actio, in*
stibus ita teneantur, & *qua Regina*
in totius populi conscien- *Scotia ar-*
tia sic hareant, ut nec *guitur par-*
ricidij.

qui maxime occulta ea cuperent, infi-
ciari tamen possint: Quis locus inge-
nio hic relinquitur? aut quis dili-
gentia usus esse potest, in re perspi-
cua vel confirmanda, vel refellenda?
Omnia enim tam clara, tam mani-
festa, tam mutuis viribus nixa sunt,
ut externis probationibus non egeant:
omnia tam testata, ut argumentis
non sit opus. Nam si quis à me, quod
in alijs causis fieri solet, tanti sceleris
causas requirat, possem quoque de eo
vicissim querere, cum de tempore,

E. i.

cum

cum de loco, cum de facto, cum de au-
thore constet, quorsum opus est in
causis excutiendis immorari? aut
quibus facultatibus res gesta sit, in-
quirere? Rursus cum tot odiorum cau-
sa suppetant, tot indicia se sponte pro-
ferant, ut rebus etiam incertis fidem
facere possent, superuacua tam longa
rei gesta explicatio videri poterit.
Sed tamen cum tanta sit & scelera-
torum in negando impudentia, &
impudentium in fingendo confiden-
tia, experiamur quibus armis veri-
tas, aduersus hac monstra, tueri pos-
sit innocentiam. Igitur si causas tan-
ti facinoris querant, dico fuisse in ex-
piabile odium. Quaro ab istis odium
ne fuisse negent? ac tantum fuisse, ut
non nisi sanguine potuerit satiari? Si
odium negent, illud respondeant: cur
mulier adolescens, diues, nobilis, de-
niq; Regina, adolescentem formosum,
propinquum, Regij item generis, &
(quod

Odium Re-
gina contra
maritum
implacabile
demonstra-
tur.

(quod maius est) amante, ab se ablegavit propè in exilium, hyeme aspera, in loca nec copijs abundantia, nec incolis frequentia, ac ferè semper latronibus infesta? Cur in Colles desertos & nudos, tenui viatico, in aperta pericula, propè nullo comitatu, dimisit? aut quid aliud, si maximè odisset, & è medio sublatum vellet, quid inquam aliud consulisset? Ut nihil tale timuit, credo. Sed ego istam animi securitatem, odij obstinati indicium esse arguo: praesertim cum & loca cognosceret, & pericula non ignoraret. In illa igitur loca maritum illum, cui non ita pridem nupserat, inuitis ciuibus, inuitis utriusq; amicis, sine quo durare nō poterat, quem vix è conspectu dimittere audebat, in mortem incertam, sed certa pericula amandat.

Queres ex me mutati animi causas? quid si me ignorare dicoam, satis

E. ij.

est

Odij cause
exquirun-
tur.

Regina ip-
samet in li-
teris ad
Bothueliū
sefe Medea,
Bothueliū
Iasonem fa-
cit.

est ad id quod volo, monstrare odium
fuisse. Quid si ego quæram cur ado-
lescentem modo visum, tam impotē-
ter prius amauerit? Cur tam prope-
ranter nupserit, & immodicè hono-
rarit? Ita quarundam sunt ingenia,
præsertim quæ sua fortuna magni-
tudinem ferre non possunt, vehemē-
tes habent in utramq; partē affectus,
impotenter amant, immoderatè ode-
runt: & quocunq; inclinant, non
consilio reguntur, sed impetu ferun-
tur. Possem è monumētis vetustis in-
finita referre exempla, sed malo de se
illi credere. Reuscate in memoriam
partem illam Epistola ad Bothueliū,
qua se Medeam facit, hoc est, fæmi-
nam quæ nec in amore, nec odio mo-
dum teneat: possem & alias odiorū
(et si non iustas) tamen quæ animam
impotentem impellere, & præcipitare
quæant, causas proferre. Continebo
me tamen. Et, si per eam liceat, ut
cunq;

annq; de suis ciuibus merita est, quā-
tum per causam publicam licet, par-
cam eius honori: parcam etiam plus
quā per causam liceat. Omitto igi-
tur alias odiorum causas, illūc redeo,
odisse certum est, nec leuiter odisse.

Vultis etiam aliud odij argumen-
tum? Uxor indulgens, quando con-
iugis non potest, Lenamunus mari-

Aliud odij
argumen-
tum.

to se praeituram promittit. Fratris
uxorem potissimum delegit, quam
sui loco ei obijciat. Quam huius re-

Regina ope-
ram lena
marito pol-
licetur.

pentinae mutationis causam esse ex-
stimabimus? Qua modo omnes su-
spitionum auras aduersus maritum
colligebat, & ubi verisimiles non
suppetebāt, affingebat manifestè fal-
sas: nec id, dum amaret, sed postq̃
odisse cæperat, sollicitè faciebat, cum
diuortij omnes quareret occasiones,
Nunc offert ultro quam amet, studi-
um suum ostentat, operam pollicetur.

Quid causa opinemur? ut marito

E. iij. gratifi-

gratificetur? at oderat, & si amaret,
 etiam in muliere facinus istud incre-
 dibile est. Vt Rex mutua stuprorum
 conscientia deuinctus, Riualem faci-
 lius ferret? at inuitus ferebat. Ka-
 inuenta causa diuertij, vacuū Both-
 uelio thalamum relinqueret? hoc
 profecto petebatur. Sed nec hoc so-
 lum. Nullum in hac muliere simplex
 flagitium putatate. Oderat Morauij
 uxorem, eo odio quo omnes mali ho-
 nes oderunt. Prebat eam dispar vi-
 triusq; fama. Et maritum eius cum
 Rege committere volebat, ut duabus
 simul molestijs se liberaret. Videtis
 quot, quantasq; res, una opera confi-
 cere conatur. Inimicum adulteri, &
 sua licentia moderatorem, & mari-
 tum inuisum, se sublaturam opina-
 tur, dum, per scelera tot diuersa ge-
 nera, ad sceleratas nuptias festinat.
 Quid illa Morauij, de multa
 nocte, tam trepida vocatio? Diem
 expectare

*In Una Re-
 gina facto
 quos quan-
 tasq; cotu-
 rante flagi-
 tis.*

*Per scelera-
 tas cades et
 discordias,
 ad scelera-
 tas nuptias
 Regina ad-
 ultera fe-
 stinas.*

expectare non poterat? quæ tam sub-
ita formidinis occasio? Timebat vi-
delicet mulier concordia inter Pro-
ceres studiosa, fratris amans, mariti
amantissima, ne fratrem, de nocte,
Rex, quem ipsa exarmauerat, aggre-
deretur. Exarmauerat dico? imò
omni honesto comitatu spoliauerat,
quem iurgijs muliebribus laceßendū
curauerat, idq; per vnā comitum
suarum, non minus perfrictæ frontis,
quàm profligatæ pudicitia. Metue-
bat ne is adolescens, omnibus amicis
destitutus, omnibus miserijs circum-
uentus, inuaderet, de nocte. Quem
hominem? Regine fratrem, fama &
opibus florentem, summa apud om-
nes ordines gratia. Vbi inuaderet?
in arcem munitissimā, ubi nec ad fu-
gam esset exitus, nec ad Regine mise-
ricordiam aditus. Qua de causā in-
uaderet? Inimicitia erant nullæ,
nisi quærū ipsa semen iecerat. Quid

Regina ex-
ecrabilis cō-
filio inimi-
citas inter
proceres
diffemmat.

si id ipsum maximè expetebat, quod
se maximè timere simulabat? Nam
alioquì cur fratrem, de nocte, iner-
mem ad se aduocat? Cur non illud
saltem mouet, ut quia & prater, &
propter fores Regis eundum erat, ut
saltem arma capiat? Imò cur nō aut
periculi monuit, aut accersere in
proximum diem distulit? Sed longè
aliud agebatur. Regem à se, uti pu-
tabat, inflammatum odio Morauij
dimiserat. Itaq; non difficile fore pu-
tabat, ut Rex recenti ira percitus,
atate præceps, ob amorem credulus,
inmicum, nudum, incomitatum, in-
ermem conficeret: atq; ita Regem ad
cedem, ira inflammatum mittebat:
Morauium, nudum, & incomita-
tum, & incautum, in insidias præci-
pitabat. Hæc mens, hic animus eius
erat. Sed praua consilia, utcunq; cal-
lida, non semper sunt fœlicia.

Quid illud, quod post partum,
quo

quo tempore, mulieres aliæ in mari-
 torum charitate maximè conquies- *Alia odij*
 cunt, in aspectu alleuamentum dolo- *manifestis-*
 ris sentire se fatentur: quæ eo tem- *simis indi-*
 pore maritum abigit, quid aliud fa- *cia.*
 cere eam existimabimus, quàm,
 quod est apud comicum, præ amore,
 ut sit, eum excludere foras? At illa
 tenellula quæ maritum aut excludit,
 aut intronsum statim abigit, quæ
 ad eius conspectum nauseat, cui, eo
 præsentem, dolores oboriuntur, cum in
 Myoparone, cum piratis & latroni-
 bus erat per puppim, & duos gau-
 deat tractare rudentes, nõ iam quæ-
 ro quem amet, quem oderit? Quod
 etiam ad Aloam suæ voluptatis mo-
 lestum interpellatorẽ abegerit: quod
 iterum Edinburgum ad se profectũ *Rex toties à*
 reiecerit, non accuso: non mariti *Regina in-*
 odio, sed animi sui causa, fecisse cre- *dignissime*
 dam. Quod rursus Iedburgi ad se *acceptus,*
 non admiserit, ignosco. Cuius enim *reiectus, &*
ludificatus.

F. i. mortem

mortem tantoperè expetebat, nō im-
 meritò metuebat, ne vis morbi, eo
 conspecto inualesceret. Quòd autem
 vetuerit, ne quisquàm eum hospitio
 susciperet, ne quis cibo, potuè iuua-
 ret: quòd propemodum aqua, & igni
 interdixerit, odij profectò immanis
 indicium. Sed contagium etiam ti-
 muisse videtur, si vel in vicino ma-
 ritus versaretur. Quòd à Cragmil-
 lario rursus Sterilinum eum remise-
 rit, non queror. At quòd rebus om-
 nibus spoliauerit: ministros abstule-
 rit, sumptus imminuerit, nobilitatē
 alienauerit, hospitum conspectu eum
 prohibuerit, & (quòd in ipsa erat)
 cœlum, solum, aeris haustum viuo
 abstulerit, inhumanitatem, odium,
 feritatem, an truculentiam appellem
 dubito. Quòd autem Sterilino abe-
 unt, vasa argentea abstulerit, ig-
 nosco. Quid enim ei opus argento
 erat, qui præsentem in sinu mortem
 efferret?

*Prodigiosa
 Regina er-
 ga maritū
 inhumani-
 tas.*

efferret? Illud verò quantum omnium indignationem conciuerit, cogitate: quòd cùm Rex in solitudine, squalore, & egestate versaretur, interim Bothuelius, tanquàm Simius in purpura, Legatis externarũ gentium ostentabatur: & æmulus, non minus in mariti inuidiam, quàm ob sui amorem, omnibus rebus ornatus produceretur: & is æmulus, qui nec genere, nec forma, nec ullis honestis artibus, esset cum marito comparandus. Hic velim odij fuisse negent indicia.

At quantum, & quàm implacabile id fuerit odium, vel hinc colligate. Maritus toties exclusus, toties cum ignominia dimissus, ad extremam redactus inopiam, in angulum extremum, procul ab aula, procul ab oculis hominum relegatus, ministris, & instrumento domestico spoliatus, & propemodũ victu necessario fraudatus,

Odium Regina in marito quàm implacabile & immane fuerit.

Summa Re-
gis huma-
nitas, &
obsequia,
Summis in-
iurijs reta-
liata.

datus, nullis iniurijs abigitur, nullo metu mortis deterretur: obsequijs, & patientia, immitis animi violentam feritatem si non frangere, certè aliqua ex parte lenire conatur. Quid interim bona uxor, clemens Regina, & in calamitatibus hominum lenis, & misericors? Nec officijs, nec precibus, nec squalore, & sordibus mariti flectitur: neq; tempore mitigatur, nec satiatur supplicijs. Imò verò obsequio iritatur, precibus accenditur, & ad omnem eius aduentum nouam contumeliæ accessionem cōminiscitur. In quibus ubi omnem ingenij vim, & naturæ acerbicatem consumpsit: ubi miserum adolescentem, nec penuria pressum deficere, nec ab omnibus contemptum, & toties periculis obiectum tamen animum despondere, aut quidquam in se grauius consulere videt: tandem velut miserijs & supplicijs eius satiata,

ata, statuit illum ærumnis, se molestijs, metu riualem liberare: ac per idoneos eius rei ministros venenum ei dandū curat: vt videlicet absens, minore suspitione moreretur. Sed de veneno alio loco dicam.

Regina Genesica Genesico maritū tollere laborat.

Vbi hac machinatio non satis exsententia ei procedit, Glascuam ipsa proficiscitur: vt quem absentem tollere non poterat, præsens præsens miserijs animum truculentū, & oculos etiam expleret. Et tanquā ipsa ad exigenda supplicia, per se non sufficeret, suorum quidem flagitiorum ministros, illius verò paternos inimicos, ante oculos adduxit, & supremos eius spiritus hys tormentis excarnificare tentauit. Sed quorsum argumenta, tanquā in re dubia collegimus, cum ipsa non sinat nos dubitare: ipsa, inquam Regina palam professa est, non apud amatorem in lecto, nec inter conscias in cubiculo,

*Regina sua
ipsius con-
fessione te-
netur.*

*nec apud paucos & ignobiles, fortuna
ad assentandum natos, penuria
coactos, consilio deditos, ipsa palam
confessa nullam sibi, nisi a Rege libe-
rata, vitam fore: nec id semel, neq;
temerè, & apud eos viros quos de re-
bus grauissimis adhibere in cōsiliū
solebat. Temerè enim effusum credi
non potest, quod toties, tot locis, tam
distantibus, etiam adiectis ad fidem
lachrymis, apud homines, genere, di-
uitijs, fama, prudentia præstantes
dixit: de quo suam ostendit senten-
tiam, illorum captauit assensum, ex-
pectant consiliū. Sed simulauerit
illa, simulata fuerint lachrymæ, qui
audierunt non crediderint, & mag-
nitude sceleris orationi fidem abro-
get. Et ego profectò me libenter in eo
numero censerem, qui tentandi cau-
sa hæc prolata, potius quàm ex ani-
mo crederent, nisi res verba compro-
baret, & factorum immanitas, ver-
borum*

borum acerbitem longè superaret.

Abituro enim Glascuam, venenum dandum curavit : per quem inquires ? quomodo ? quale ? unde paravit ? me ista interrogas ? quasi scelerum ministri, sceleratis Regibus unquam desint . At virges fortassè, & qui sint isti ministri me rogas . Primum de veneno constat . Nam, ut hominum impudentia rem tam apertam inficiari vellet, tamen morbi genus novum, vulgo incognitum, Medicis ignotum, ijs præsertim qui in Italia & Hispania minus versati essent : liuentes toto corpore pustula eruperunt. cruciatus omnium membrorum, fœtor intolerabilis . At signa dubia sunt, multorum morborum communia sunt . Hæc si causa apud Catonem illum censorium ageretur, omnia nobis expedita forent: quippe qui nullam adulteram non eandem veneficam esse sibi persuaserat. Quæ-

Veneni crimen Regina intenditur.

rimus locupletiozem Catone testem,
 cuius singulas sententias, totidē ora-
 cula vetustas existimauit? Cuius au-
 thoritas, in rebus dubijs, sæpè pluri-
 mum valuit, in re manifesta ei non
 credemus? Dicit testimonium homo
 summa integritate, summa fide, &
 aduersus fœminam dicit, odio mari-
 ti, adulteri amore flagrantem, & in
 utroq; genere morbi effrenem, &
 impotentem fortunæ, potentia furen-
 tem, & suis diuitijs indulgentem.
 Sed vetera & obsoleta mittamus: &
 à causa regia, vulgi incōstantiam re-
 pellamus: neminem in re tanta te-
 stem recipiamus, cuius vel in fortu-
 nam suspicio, vel in mores reprehen-
 sio cadere possit. Quibus igitur testi-
 bus utemur? Ista enim lege, Regum
 aliquis producendus esset. At ista fa-
 cinora non magnis viris & bonis,
 sed malis & sceleratis ministris com-
 mitti solent. Sed ut hīc quoq; moro-
 sissimis

sissimis satisfiat, age, Regium testem
 citemus. Legite ipsius Epistolam: *Regina, Re-*
 epistolā, inquam, ipsius manu scrip- *gio testimo-*
 tam. Quid sibi vult illud? Non *nio cōvinci-*
 multum deformatus est, multum *tur, propria*
 tamen accepit. Cuius tandem rei *videlicet*
 multum accepit? Res ipsa, morbus, *ipsius ma-*
 pustula, odor loquitur. Nempe il- *nu, propria*
 lud accepit, quod deformitatem in- *q³ epistola.*
 duxit, venenum videlicet. At Epi-
 stola venenum non nominat. Illud
 mihi satis est quod dicitur, quod
 licet multum acceperit, non ta-
 men multum deformatus est, aut
 licet non multum sit deforma-
 tus, tamen multum acceperit.
 Quid sibi vult illud tamen? quid
 aliud, quā quicquid illud sit quod
 acceptum fuerit, in eo causam defor-
 mitatis fuisse: quod etsi multum fu-
 erit, tamen parum ad eam quæ ex-
 petebatur deformitatem. Sed non
 fuit venenum. Subijce aliud. Ni-

hil comperies quod in eum locū possit commodè supponi. Deniq, quicquid hac voce, multum, intelligitur, tale est, ut nec ipsa in tam familiari Epistola, audeat suo nomine appellare. Sed etiam si tergiuersari velimus, nō licet per ipsam: conferte præterita cum futuris: ex eius in posterum consilio quid fecerit intelligetis.

Veneri cer-
titudo cer-
tissimis ar-
gumentis
astruitur.

Prīmū purgatione opus esse ait: deindè ad Cragmillarium eum ducere statuit, ubi & Medici, & (quod periculosius est Medico) ipsa possit adesse. Demum cum Bothuelio consultat, an occultiorem rationem ipse comminisci queat per medicinam, idq, ad Cragmillarium, & a Balneo. Videte quā omnia consentiant. Multum accepit, & purgandus est, & ad Cragmillarium. Nempè in solitudine, & loco propter infrequentiam ad nefariam scelus cōmodo: & medicina vsurus, qua tandem:

dem? nempè illa, è qua multū antea
 acceperat. Vndè id sciemus? vult
 occultam medicinæ rationem esse. Si
 ad sanandum, quid opus ista occul-
 tatione? Cur non palam, & celebri
 loco datur? Cur morbo leuatus, iam
 vegetus, & valens, non vsitata ra-
 tione, & loco purgatur? Sed nouum
 istud morbi genus erat: nouis opus
 erat remedijs. Quos igitur Medi-
 cos adhibet in consilium? Cui ista
 mandatur cura, vt nouam Regi me-
 dicinam conquirat? Nempè Regis
 inimico, Regina adultero, omnium
 bipedum nequissimo, & cuius domus
 in Gallia infamis fuit veneficijs, cu-
 ius è ministris eo nomine (alij torti,
 alij in carcerē cōiecti) omnes suspecti
 fuerunt. Quando istam præclaram
 medicinam sumpturus erat? Aut in
 Balneo, vbi solus loturus, aut saltem
 à balneo, vbi solus cœnaturus. Sic
 scilicet comparari medicina solet per-

inimicos, in loco secreto, nullis arbitris. Igitur quod adulter, quod adultera, quod inimicus, quod rivalis diligenter parat, & occultè dat, quale id pharmacum apud se quisq; existimet, & expendat. Iam opinor odium Reginae erga maritum, quam fuerit implacabile, quam atrox, quam obstinatum videtis: quem latronibus obiecit, cum Nobilitati, cum fratribus suis committere voluit: quem nudum, & inopem oneratum contumelijs, vexatum iurgijs, veneno peritum, in solitudine ut cum summa cruciatu ibi moreretur, eiecit. Nunc ad alias causas pergamus. Fuit quidem odium illud per se satis ad impellendum ad inimici cædem sæpe quaesitam, semel tentatam, & prope modum peractam. Tamen accessit & alia vis acrior, quæ odium quoq; inflammaret: Amorem dico, quæ impatienter Bôthueliū est prosequuta:

quem

quem amorē qui non viderit, illum autem viderit, incredibilem fortassis opinabitur. Quid enim erat in eo, quod mulieri paulum honestiori, concupiscendum foret? Vis nē eloquentia? an formæ dignitas? an virtus animi, quæ rerum fortuitarum accessione cōmendarentur? At de eloquentia, & forma, non est opus oratione longa: cū & qui eum viderint, vultus, & incessus, corporisq; totius qui fuerit habitus, meminisse possint: & qui audierint hominis infantiam, & hebitudinem, non ignorent. At fuit in suscipiendis negocijs prudens, in subeundis periculis fortis, in dando munificus, in voluptatibus temperans. Prudentiam, nec qui sunt ei addictissimi tribuere audent: fortitudinis opinionem captavit: sed inter equites, sedens in equo perniciosissimo, sui securus: alienæ pugnae spectator: interdum fugientium

Hypotyposis, seu evidētia, qua Boethelij persona ingenium, ac mores depinguntur.

G. iij.   terga

*Reccordia
Bothuely.*

terga premebat : hostis aduersum
vultum nunquam propius intueri
sustinuit. Vultis præclaræ fortitudi-
nis speciem ? à latrone nota ignauia,
cui dedito, nec inopinanti letale vul-
nus inflixerat, in terram prostratus,
vulneratus, incruentis plagis cõtus-
us, ac interemptus esset, nisi latronẽ mo-
ribundum vires defecissent. Possem
inanes eius in Gallia minas comme-
morare, possem postremam eius usq;
Cimbros trepidam fagam. Sed illi-
us diei malo repetere memoriam, qua
eo relicto, Regina ad Nobilitatem,
cadis Regiæ vindicem accessit. Sta-
bant in procinctu acies: erat Bothue-
lius militum numero par, loco longè
superior : erat propositum victori
præmium, Regina eius amantissima,
Regnum, opes, honores, & sibi, &
posteris : adhæc scelerum præterito-
rum impunitas, in posterum summa
licentia, amicos honestandi, inimicos
vltiscendi

ulciscendi potestas : victo autem ig-
 nominia, contemptus, egestas, exiliū:
 deniq; omnia quæ post acciderunt,
 aut in posterum euenire possunt, ante
 oculos erant : Aderant præter duos
 exercitus, fortitudinis & ignauia
 cuiusq; spectatores, & testes, Regina
 certaminis præmium, & Crocus Re-
 gis Gallorum Legatus. Expectatis
 quid ibi magnificus fortitudinis o-
 stentator fecerit? Primū insigni equo
 vectus processit ante aciem. Homo ci-
 uilis sanguinis parcus, sui prodigus,
 poscit qui cum singulari certamine
 extra ordinem decernat. Et quum
 plurimi ex acie aduersa, genere, &
 honoribus clari, nomina profiteren-
 tur, statim refrixit impetus, resedet
 magniloquentia: ac nisi Regina, tan-
 quā tragicus è machina Deus, su-
 am interposuisset authoritatē, suūq;
 columbulum Dionaum pugnare ve-
 tuisset, non exitus modo, sed nè color

Crocus Gal-
 lorum lega-
 tus in Sco-
 tia.

Ignauia &
 imbellis
 Bothuelij
 timiditas.

quidē recusati certaminis fuisset re-
pertus. At certamine singulari inter-
pellato, in acie tamen fortiter se ges-
sit. Imò primus, ac principio ferè so-
lus fugit, ac tandē suae fuga comitem
reliquum exercitum traxit.

Sed belli offensiones virtutibus
civilibus pensavit. Quibus tandem,
aut quae virtutes ab eo expectari po-
terant? ab homine scilicet, in aula
Moraviensis Episcopi, hoc est longè
corruptissima educato, in vino, &
stupris, inter vilissima solutæ illius
disciplinæ ministeria. Vbi adolevit,
in alea, & scortis, ita patrimonium
amplissimum prodegit, ut etiam (uti
poeta quidam ait) deesset egenti es
laquei precium: qui non modo do-
mus alienas stupro, sed suam quoq;
incestu polluit.

Hunc igitur hominem, cum à
Regina dico fuisse amatum, nec ama-
tum tantum, sed & flagitiose, & im-
potenter.

Boothue
educatio
flagitiosa.

potenter, qui rem ignorant, eis for-
 tasse prodigia loqui videbor. Dicat
 fortasse aliquis, erat nè alius in toto
 nobilissimæ iuventutis grege digni-
 or, qui amaretur? Erant profecto
 multi. Erat omnibus rebus, quæ a-
 morem conciliare solent, omnium lon-
 gè primus, ipsius maritus. Quid igi-
 tur tam disparem amorē, tam à rati-
 one abhorrentem conciliauit? Si di-
 cam morum similitudinem, verisi-
 milem quidē amoris causam, sed
 quibusdā fortasse falsam videbor af-
 ferre. Nec ego libenter in hanc ora-
 tionem ingredior: Nec rumoribus
 de ea per Gallias sparsis in matrimo-
 nio priore accedo. Quanquam reli-
 quæ vitæ flagitia eos non de nihilo
 fuisse ortos, coarguant. Et multa quæ
 post eius in Scotiā reditum diuulga-
 ta sunt, non libet credere: per me
 quidem obliuione sepeliantur: aut si
 id fieri non potest, fide careant, falsa,
 fictaq;

De Regina
 cum esset in
 Gallia non
 oprimi
 sparsim
 mores.

fictaq; credantur. Nec in amore causas diligentius examinare necesse est, qui temerario animi perturbati impulsu ita fertur, ut plerūq; in amentiam desinat: quem si consilio regere velis, nihilò plus agas, quàm si des operam ut cum ratione insanias.

Sed nè hìc quidem causæ desunt. Erat enim in utroq; , si non formæ, si non rerum externarum, si non virtutum, certè maximorum vitiorum similitudo. Mulier adolescens ad supremū potentie gradum subito prouecta, cum nunquam legitimi Regni speciem oculis vidisset, auribus audisset, aut animo proposuisset, adhuc impotentibus propinquorum consilijs instructa (qui & ipsi in Gallia tyrannidem moliebantur) ius, fas, leges, instituta maiorum, ad suum vixius nutum reuocare studebat: huius impotentie voces indices plerumq; erumpebant: hoc dies, noctesq; meditabatur.

tabatur. Sed huic eius cupiditati ob-
 stabat mos patrius, leges, & institu-
 ta, & præcipuè optimatum consen-
 sus, quibus saluis eò peruenire non
 poterat. Eò igitur ut perrumperet,
 quicquid in mora esset, tollere decre-
 uit. Sed non satis constabat quo mo-
 do, aut quibus ministris id aggrede-
 retur. Fraude grassandum erat, quã-
 dò res perfici aliter non poterat. Vnus
 igitur ad id Bothuclius maximè vi-
 sus est idoneus, homo in summa ege-
 state incertum magis flagitiosus, an
 sceleratus: & qui inter diuersæ reli-
 gionis factiones, ambarum contemp-
 tor, utriusvis studium simularet. Is
 cum operã Hamiltoniys ad Morauij
 cadem antè obtulisset, spem dabat,
 emolumento maiore proposito, maius
 aliquid eum ausurum: quippe quem
 domesticæ ruinæ præcipitem impelle-
 rent, nec pietatis, aut honesti respec-
 tus à facinore renocaret. In libidinis

Bothuclius
 omnis reli-
 gionis con-
 temptor.

Bothuclius
 ad Morauij
 cadem ope-
 ram conu-
 git cum
 Hamilto-
 nijs.

H. y.

verò

verò usu immoderato, nō minus gloriā querebat, quā alij dedecus vitant & infamiam.

Mulier igitur immoderata licentiae auida, quae leges carcerem, iuris temperamentum seruitutē existimaret, cū in viro non satis materia ad res perturbandas videret, elegit hominem qui nec in fortunis haberet quod perderet, nec in fama quod cōtaminaret, nec ijs fulcimentis nitetur, ut nō facile subuerti posset quoties eius fastidium subiret: cuius intemperantiam illecebris caperet, egestatē pecunia expleret, fidem conscientia scelerū illigaret. Hī sunt fontes illius non immoderati, sed insani amoris, infamis adulterij, scelesti parricidij: quo, velut pignorē, sanguinarie illae nuptiae coierunt. Hae ergo sceleris suscipiendi causa fuerunt, odiū implacabile mariti, & amor adulteri immoderatus. Accedebat &

illa

Regina ef-
frenis licen-
tia: libido
immodera-
ta: astuta
consilia:
amor insa-
nus: turpe
adulteriū:
parricidiū
horrendū:
sanguina-
ria nuptia.

illa spes, crimen à se in alios transfer-
 ri, & supplicia in vilia inimicorum
 capita deriuari posse: & homines à
 culpa maximè alienos, sui loco placā-
 dæ populari iræ victimas posse sup-
 poni. Alioquì quò pertinebant illa
 penè conferta, inter Regē, & Rober-
 tum fratrē pugna? quò semina dis-
 cordiarum cum Proceribus sparsa?
 quò tanta diligentia cum Morauio, Causa car
 pridie quàm cædes facta est, retinen- Morauio
 do? aut quæ causa eius accersendi? pridie ante
 Venerat è Sabaudia legatus, qua de cadem Re-
 re? magnam fuisse oportuit, & que gis accersi-
 sine conuentu Procerū transigi non tur a Regi-
 posset. Imò Sabaudius ad Baptismū na, excuti-
 inuitatus serò, ac re peracta venerat:
 cum & tam leui de re mittere pige-
 ret, & Gallis & Anglis eo munere
 perfunctis, defuisse puderet, non le-
 gatus ad Baptismum, sed officij neg-
 lecti excusator. Is, ut honestius di-
 mitteretur, ab uxore moribunda

*Moravius accersitur, idq; nuncijs
 frequentibus. Quis igitur erat eius
 præsentis usus futurus? ut in con-
 scientiam sceleris eum asciscerent?
 Cur nunq̃ antea id tentatū? an tum
 demum in illo puncto, in illo parrici-
 dij momento, eum adiungere vole-
 bant? leuē videlicet hominē & in-
 constantem, & ad omnes temporum
 articulos consilia mutantem, vita su-
 periore infamem, rebus præsentibus
 non confisum? nihil horum nè nunc
 quidem dicere audent. Falsam igi-
 tur eius retinendi causam cum non
 queant cōminisci, quæ vera fuerit,
 apud se quisq; facile colliget: Nempe
 eadem quæ primū Atholium, quæ
 postea illum è palatio demigrare cō-
 pulit: quæ toties eum in mortis peri-
 culum adduxerit: quæ falsis inimi-
 corum rumoribus in Anglia sparsis,
 eum calumniata est: quæ libellis fa-
 mosis parricidarū eum persecuta est:
 quæ*

quæ effecit, ut potius in exilium abiret, quàm in Aula inter Sicariorum gladios cum magno vitæ discrimine versaretur.

Sed quid prodest ista causæ equitas apud auditores vel rei, ut gesta est, ignaros, vel ultrò auersos, & inuidos, vel confictis rumoribus opportunos? qui hominum leuissimorum conuitia pro testimonijs habent, & eis credunt, qui domi cùm omnia se posse iactent, nec iudicum sententijs se cõmittere audent, neq; armis se defendere potuerunt: & velut scelerũ conscientia iudicium timuerunt, ita furore ex conscientia orto in bellum præcipites ruerunt: è prælio trepidè fugerunt: nunc quoq; cùm numero, & opibus freti aduersariorum prudentiam irrideant, potentiam præ sua contemnant, tamen veris virtutibus diffisi, ad latrocinia se conuertunt: & mentem sceleratam intesti-

Sana & a-
mica au-
thoris ad
ciues suos
admonitio.

vis conscientiae terroribus vexatam,
ad conuitia, ad calumnias, ad men-
dacia transferunt: quos pro meo in-
ciues meos amore monitos velim, ut
ab hac, siue stultitia, seu furore, seu
maledicentiae morbo desistant: & ne
quorum aures falsis rumoribus nunc
onerant, illucescente veritate odio
sui aduersus preces occludant & ob-
struant: neque enim semper erit fictis
locus: sed velut ad solem caligines,
ita ad veritatis lumen euanescent
mendacia.

Patrandi verò sceleris commodi-
tates, & spem celandi, non habeo ne-
cesse pluribus prosequi: cum & faci-
endi facultas, & locorum oportuni-
tas, & occasionum momenta, in ip-
sorum potestate essent. Celare verò
factum, quorsum erat opus? cum vul-
gati nulla poena metueretur. Quam
enim poenam metueret in tam firma
conspiratione? cum & legum, quarum
ipsi

ipsi moderatores erant, vis esset ex-
 tincta: & maioris partis hominum
 mentes societate sceleris deuinctæ,
 aut spe impulsæ, aut præmijs occupa-
 tæ, aut metu tantæ ex aduerso poten-
 tiæ, debilitatæ forent & coercitæ.
 Sed utcumq; hæc se habent, tamen
 operæ precium erit, & rei gestæ or-
 dinem, & consiliorum temeritatē in-
 constantiam, & exitum perspicere.
 Simul enim intelligetis, non volun-
 tatē celandi facinoris defuisse, sed
 emotæ mentis furorem, rationē om-
 nem consiliorum peruertisse: dum
 interdum velut fama verba daturi,
 cogitatum nefas occulere conantur,
 interim ita grassantur aperte, ut de Regina odio
 existimatione securi, non magni fa- ^{mariti, et}
 cere videantur quam in partem ho- ^{adulteri a-}
 mines factum interpretentur. Vene- ^{more aperta}
 num enim Glascuam profecturo da- ^{insaniens.}
 tum est occultè: & satis cautum vi-
 debatur, ut absens lento morbo con-
 I. i.   ficeretur.

Regina Ge-
neficij argu-
itur.

Regina, quo
modo in
morbo ma-
riti se gerit.

ficeretur. Cœtera verò ita crudeliter tractabantur, ut si morbus fortuitus fuisset, tamen suspicio veneni esse posset. Maritus enim, & unici filij & primogeniti pater, illius inquam filij pater, cuius tanto cum fastu, tanto ambitu Baptismus est celebratus, cum propè nudus velut ex incendio esset emissus, in itinere maximis doloribus cruciatus, cum Glasgucæ letali morbo vexaretur, quid optima uxor interea? quid? Ad morbi primum nuncium conuolat? præsentia sua, familiari alloquio, vultu deniq; ipso ægrum consolatur? & cum vitâ retinere nequeant, extremū eius haurit spiritum? oculos morientis claudit? cœteraq; bonarū matronarū præstat officia? Imò verò quæ iā iam moriturum emiserat, & vix ad paucos dies infelicem spiritum posse ducere eum existimabat, in diuersam longè regionē rusticatū abit:

abit : & Nobilium aedes cum suo A-
donide perambulat : & hospitales do-
mos lustrorum suorum vestigijs con-
spurcat : & sub ipsam (ut ex veneni
vi diuinabat) funeris horam Steri-
linū redit . Ibi dum tardiū opinione
res procedit , & Iuuentæ vigor cum
doloris acrimonia colluctatur , nè
omnino suo deesse videretur officio,
semper Glascuam proficisci adornat,
nec unquam proficiscitur.

Tandem spe quam certā in animo
præceperat destituta, ad alia se consi-
lia confert . Edinburgū delata, con-
uocat in consilium adulterum , cum
paucis secretorum conscijs : decernunt
omnino Regē occidendum : nec satis
liquet quo genere mortis tolleretur.

Rex occide-
ndus decer-
nitur.

Quod ex eius Epistola facile potest
colligi, in qua cum Medea venefica
iuxta ac sanguinaria, se aliqua ex
parte cōparat . Item ex altera, in qua
de veneno deliberat . Rex autem qui

Epistolas
has ad calcō
libri adie-
ctas reperi-
es,

iam amatoriū poculum deguſtaſſet,
 incertus an magis blandis eius ſer-
 monibus crederet, an prauitatē natu-
 ræ metueret, quanq̃ interdum de re-
 conciliatione non deſperaret, tamen
 ſemper timori propior erat. Sed cū
 neq; vitam, neq; mortē in ſua pote-
 ſtate haberet, cogitur præteritas in-
 iurias muſſare, præſentem timorem
 diſſimulare, & de futuro ſpem finge-
 re. Itaq; non velut maritus educitur.
 ſed tanquam funus effertur: aut ve-
 rius, ad lanienā trahitur. Regina de
 adolescente omni iniuriarum genere
 vexato, venenis crutiato, circūuen-
 to inſidijs, ad ſupplicium tracto, glo-
 riabunda triumphum ducit: ſequun-
 tur currum paterni inimici, de indu-
 ſtria adhibiti, ut & ipſi tam miſero
 ſpectaculo paſcerent oculos, & cuius
 mortem propinquā expectabant, ani-
 mi eius mærore interim fruarentur.
 Et nè vlla deeſſet ſacrificiorum cere-
 monia,

Regina cum
 Veneno non
 poteſt, ferro
 maritum
 extingueret
 aggreditur.

monia, Ioannes Hamiltonius Sancti Ioan. Hamiltonius
 Andree Archiepiscopus, tanq̃ sa- Archiepi-
 crificulus adhibetur, homo antea om- scopus.
 ni genere flagicij pollutus : & in spo-
 lijs, & cæde Civium suorum pastus,
 & vetus multarũ palmarũ lanista.
 Vulgus toto itinere mæstum, nihil
 boni augurabatur. Comites Reginae,
 neq̃ tristitiam satis simulac̃, neq̃
 lætitiã dissimulare poterant : cùm
 sceleris suscepti atrocitas in euentus
 expectat̃ionẽ, gaudium immoderatũ
 suspenderet. Ducitur Edinburgum,
 non in Palatium. Cur ita ? Ne vide-
 licet contagio pestilentis morbi filio
 adhuc tenello noceret. Quasi à vene-
 no etiam læsis contagij sit metus. Sed
 verior illa causa, ne præsentia eius
 incommoda esset, & voluptatibus li-
 berè frui volentibus, & de morte
 consulentibus.

Quò ergo ducitur ? In Oppidi par-
 tẽ maxime desertã, antea sacerdotũ

*Simulata
salubritatis
prætextus.*

regno incolumi : sed aliquot iam annis à nemine habitata : ac nisi ad illud nocturnum sacrificium fuissent ædes resectæ, sua spontè ruituras. Cur hîc potissimū delectus est locus ? aeris salubritas prætenditur . Bone Deus : Occisura maritum loci salubritatem quærit ? in quem usum ? nō profectò ut vitam seruet , sed ut corpus supplicio reseruet . Hîc illa spectat uxoria diligentia, & de mariti vita ultima sollicitudo. Metuit ne pœnis eripiat : vult ut se sentiat mori . Sed quænam sit ista salubritas videamus. Ut videlicet inter mortuorum Sepulchra, vivendi quæramus presidia ? Nam in vicino erant duorum Templorum ruinæ : ab oriente Monasterium Dominicanorū fratrum, ab occidente Tēplum virginis, cui ob loci solitudinem, Campensi nomen fecerunt : à meridie muri urbis , & in ijs, ut undiq, peruiæ essent, posticum aperitur :

Uxoriam crudelitatem contra maritum inaudita.

aperitur: à Septemtrionibus pauca
 pauperum ædicolæ, tum quidem in
 ruinâ pronæ, quondam sacerdotum
 & monachorum prostibula: cuius
 loci nomen ipsum, faciem, & naturâ
 facile indicat. Nam Angiportum fu-
 rum appellant. Nulla alia in propin-
 quo domus, præter ædes Hamiltonio-
 rum, quæ ad iactû ferè teli aberant:
 & ipsæ tum vacuæ. In eas cômigrat
 Archiepiscopus Sancti Andreae, sem-
 per antea in locis urbis frequentiori-
 bus diuersari solitus. Is quoq; eam
 nocte, qua Rex interemptus est, egit
 peruigilem. Nunc vos rogo, quando
 oculis non potestis, saltem animo cer-
 nite veterum sacerdotum ædes, inter
 sepulchreta, inter duorum Templo-
 rum ruinas positas, & ipsas ruino-
 sas, propè locum furum & latronû
 receptatorem: non longè ab hostili
 præsidio quod ianuam ædium specta-
 bat, per quam si quis fugisset, insi-

Ioânes Ha-
 miltonius
 Archiepis-
 copus S. An-
 dreae sangui-
 naria husus
 coniuratio-
 nis antesign-
 nanus.

Locus ad
eandem Re-
gis q̄ maxi-
me oportu-
mus, a Regi-
na electus.

dias vitare non poterat. Huius loci faciem cum in animo vobiscum cogitatis, cum ruinas Tēplorum, Sepulchra mortuorum, latibula furū, prostibula meretricum auditis, nonnē, non modò ædes ipsæ, sed singulæ partes viciniae, nefas proclamare videntur? in hospitiumnē diuertissē, an in latronum spæluncam intrusus esse Rex videtur? Nonnē illa deserta vastitas, & infrequentia metum sceleris simplicioribus facere, suspicionem callidioribus iniicere, occasionē hominibus pravis dare poterant?

Quid inimici hominis in ea loca insolens aduentus, nocturnum propē in ipsis foribus peruigiliū? cur hunc potissimum hospitio locum, præter morē delegit? At ædes vacuæ erant, fratris erant, propinquæ Regis hospitio erant. Vacuæ semper antea fuerant? Cur nunquam antea in eas diuertisti? Cur celebritate urbis, vicini-
tate

nitate Aulae neglecta, in solitudinem
 te coniecisti? quam utilitatē, quam *Contra Ar-*
 commoditatem, quam voluptatē hīc *chepiscopum*
 sequutus es? Vt homo antea semper *rationes*
 popularis auræ captator, & cænarū *colliguntur.*
 aucupijs aulicos complectens, spontē
 in abstrusum angulum, extra cætū,
 & celebritatem te abderes? aman-
 itas te loci capiebat? & homo sacer-
 dotijs obrutus, verius quàm onustus,
 templorum ruinis animum oblecta-
 bas? Sed fuerit aduentus in ea loca
 tuus fortuitus: suas etiam causas, si
 non veras, saltem verisimiles habue-
 rit: Quid sibi volebat peruigilium
 insolitum? quid trepidatio nocturna
 tuorum? quos tamen in publico tu-
 multu egredi vetuisti? Sed quid erat
 cur egrederentur? ut rem, cuius tu
 author & machinator eras, rescisce-
 res? at è specula tua fragorem ruinæ
 auribus, fumum & cinerem oculis,
 gaudium animo, hauriebas: Sulphu-

ris odorem penè naribus imbibebas.

At emisisses qui elapsos ex incendio exciperent : neminem fugientem videbas? Itaq; lumina quæ ex editioribus urbis locis tota nocte domi tuæ apparuerunt, tum demum tanquàm re benè gesta, sunt extincta.

Sed ad Regē redeamus. Non satis erat posticum in muris aperuisse, per quod latrones immitterent, insidias antè fores collocasse ne quis euaderet, duorum apud se ostiorum claves retinent : inferioris domuncula altera, ubi parietibus suffossis, sulfureo pulvere cuniculos oppleuerunt : superioris, ut aditus Sicarijs ad Regem dormientem esset. Deindè è paucis mini-

Rex submo-
tis ministris
omnibus so-
lus cum Da-
ramio fa-
mulo relin-
quitur.

stris maiorem partem subtraxerunt : ut qui antea non tam adhibiti erant ad usum domesticum, quàm ad secreta speculanda, quæ ad Reginā deferrent. Hij, varijs causis confictis, alij aliò discedunt. Vltimus Alexander

der Duramius, cum satis iustam ab- *Alexander*
 undi excusationem non haberet, ex- *Duramius.*
 truditur à Regina. Ipsa interim, nè
 suis desit partibus, dum Bothuelius
 tragicam mortis scenā instruit, quo-
 tidie Regem inuisit: animum amore
 egrum, nunc blandis pollicitationi-
 bus erigit, nunc iurgiis oppugnat,
 suspicionibus exercet, ac verè fabu-
 lam illam poeticā ludit, in qua Pro- *Promothei*
 methei iecur ad novas quotidie præ- *fabula.*
 nas excrescens, ab Aquila aduolante
 corroditur. Ad hanc enim imaginē
 illa miserum adolescentem interim
 spe fouet, & refocillat, in nullum a- *Rex impia*
 lium usum, nisi ut perferendis dolo- *Regina im-*
 ribus vita sufficiat. Quæso, apud a- *postura de-*
 nimum quisq; suum cogitate, in re- *lusus.*
 centi scelere qui fuerit motus animo-
 rum: cum nè nunc quidem hac sine
 indignatione possint audiri. Ædes ab
 humano commertio propè semotæ, ab
 homine omnium nequissimo, ab ini-
 K. ii.   mico,

Rex in ades
desertas, et
procul diffi-
sas ad exdis
opportuni-
satē retru-
sus.

mico, ab uxoris adultero parantur,
ad lanienam quàm ad habitationem
commodiores : & adolescenti paran-
tur, ob aetatem incauto, ob amorē ad
insidias aperto, ministris spoliato, de-
serto ab amicis : ades, inquam, lace-
ræ, solæ, ab omni parte non modo a-
pertæ, sed etiam peruiæ : ut quarum
claves penēs inimicos essent : nemo
intus præter Iuuenem à morbo non
satis validum, & Senem ætate infir-
mum, & duos peregrinos, locorum,
rerum, hominum ignaros : nemo in
propinquo præter inimicos, & la-
trunculos habitabat. Sed mulier pro-
uida diligenter id cauerat, nè à latro-
nibus esset periculum. Nihil enim
apud eum reliquum fecerat, quod la-
trones inuitaret. Inimicos autem spe-
ctatores, non actores huius tragediæ
volebat esse : facinoris verò gloriam
sibi & Bothuelio reservabat.

Quid interim illa Reginae sollici-
tudo?

tudo? quid insolita concursatio? & malitiosa non officiosa sedulitas? quotidie inuisit: in multas horas sermonem protrahit: in cubiculo inferiore duas noctes quiescit: si modo spiritum illum atrocē, scelerum conscientia à furiarum stimulis conquiescere patiatur. Metuebat videlicet, nè si adium pars inferior vacua fuisset, strepitus molientium cuniculos, & inferentium puluerē sulfureum, aliquem è ministris in suspicionem fraudis induceret. Volebat etiam ipsa suis oculis rem tantam cernere, potius quàm fidei ministrorum credere: volebat animo futurū gaudium praelibare: ignem, fumum, puluerem, ruentis domus fragorem, trepidationem, tumultum, pauorem ministrorum, latronum, ciuium, quando oculis, & auribus non poterat, animo saltem haurire. Omnibus igitur rebus ad funestam illam noctem prae-

Parietes
per subter-
raneos cuni-
culos pulue-
re sulfureo
oppleri.

Astuta Ra-
gina seduli-
tas in amo-
lienda a se
maritici-
dij
suspitione.

K. iii.

paratis,

ΕΥΘΟΥΣ
ΘΡΑΧΤΗΣ.

Regina al-
tera manu
demulcet,
altera occi-
dit maritū.

paratis, ultima subit fama cura:
segregat à se suspensiones: adit mari-
tum, osculum pangit, annulum pig-
nus amoris donat, solito blandius al-
loquitur, prolixius pollicetur: fingit
sibi curæ esse eius valetudinem: nec
intermittit cum adultero consuetu-
dinem. Hæc qui propius intuebant-
tur, nihil boni diuinabant. Nam
quantiò maiora placati animi signa
Regina ostentabat, tanto in animo
quisq; suo atrociora omnia præcepe-
rant. Alioquin enim undè illa repen-
tina mutatio? undè tanta cura de
eo, cui venenum superiore mense de-
derat: quem nuper non modo cupie-
bat occisum, sed occidentem videre
volebat: cuius morti fratrem, imò
duos fratres impendere gestiebat: &
ipsa, velut lanista, rege gladiatore,
funus Regium apparabat. Antè pau-
cos menses ipsa è vita discedere vole-
bat, ne Regem viuentem aspiceret.

Vndè

Vndè nunc repentinum de eius salute studium?

Expecto ut se dicat placatā fuisse. Tu marito placata? quem in illud desertum (ut cum poeta loquar) furiarum castrum ablegasti? cui inter meretricum prostibula, pauperum mendicabula, latronum latibula iacenti, ades ab omni parte ita pervias fecisti, ut plures aditus, quàm ministros qui clauderent relinqueres? quæ Sicarios ad cædem, fures ad prædam invitari? ministros qui vitam eius tueri possent abegeris? nudum, solū, inermem latronibus obieceris trucidandum? cū in hoc mariti misero statu adulter in Palatio habitaret, in cubiculo frequens esset, cū ei dies noctesq; fores omnes paterent, maritus interdicto nobilitatis cōmertio, ministris adire vetitis, aut ablegatis, ad ludibrium, atq; utinam ad ludibrium tantum, in solitudinē abiectus

Probationū
argumenta
gravissima,
quibus Regina neces-
sario coar-
guitur par-
ricidij.

K. iiii.

relin-

relinqueretur? Ac de cæteris mini-
 stris nihil quæro. Non interrogo sol-
 licite cur discesserint, cur tum potis-
 simum Regē reliquerint cum eorum
 opera & ministerio potissimum ege-
 ret: cum conualuisset, cum prodire
 inciperet, nec alios comites haberet?
 De Alexandro Duramio silere non
 possum: quem illi custodem, tibi de-
 latorem habueras. Quid autem erat
 quod obseruaret? quod ad matronā
 mariti amantem, coniugij tenacem,
 de pellice sollicitam deferret? vere-
 batur videlicet ne & adolescens, &
 formosus, & Rex, in aliquam, se ab-
 sente, oculos conijceret? imò hoc ip-
 sum maximè cupiebat. Nam & ipsa
 maritum eò antea inuitauerat: occa-
 siones ipsa obtulerat: & sponte obla-
 tas commonstrarat. Hoc erat, quòd
 causas diuortij quærentem, maximè
 eam urebat, quòd ne tenuem quidē
 suspicionem pellicatus inuenire pote-
 rat.

rat. Cur ergò adhibiti observatores?
 ne quis Nobilium, nè quis clientum,
 ne quis omninò alienus eum adiret:
 ne quis conveniret, qui insidias dete-
 gere, de periculo admonere posset?
 Hunc verò ipsum Alexandrū quàm
 sollicitè servat, cùm maritum occidat,
 quàm cæteris abactis serò dimittat,
 in ipso propè mortis articulo, cum de-
 lationibus iam nihil amplius esset o-
 pus. Pridiè enim quàm parricidium
 illud factum est, unus è ministris se-
 cretorum consiliorum conscÿs reli-
 ctus erat Alexander.

Is cum noctem illam, non minus *Alexandri*
 infamem, quàm funestam appropin- *Duramij*
 quare sentiret, preparat absentiae fu- *callida ex-*
 turæ excusationē (ut ipsi visum est) *cusatio,*
 non incallidam, ut casus eum expu-
 lisse, non ipse sponte deseruisse domi-
 num videretur. Ignem in stramenta
 lectuli sui inijcit: ac flamma latius
 fusa, tumultu excitato, stragula se-
 L. i. miusta,

miſta, è cubiculo Regis eijcit. Sed
 poſtridiè cū ea excuſatio non ſatis ex
 ſententia procederet, quippè cū, au-
 diente Regina, Rex eum blandius ro-
 garet, ne ſe ſolum ea nocte deſereret,
 atq; etiam inuitaret ut una ſecum
 cubaret (quod & antea ſæpè fecerat)
 ſingulari enim præter cæteros bene-
 uolentia Rex eum complectebatur.
 Hic Alexander deprehenſus, morbi
 metum ad priorem excuſationem ad-
 iecit, ac ſe, ut liberius curaretur, in
 oppido pernoctaturum. Hic quoq;
 cū parum proficeret, Regina ſuam
 authoritatem interpoſuit: & Regem
 non rectè facere ait, qui adoleſcentē,
 contra valetudinis rationem, ſecum
 retineret. Deindè ad Alexandrum
 conuerſa, iuſſit quod ei cōmodum eſſet,
 abire: & ille cum dicto abiit. Nolo
 hic diligentius exequi omnia crimi-
 num veſtigia. Neq; quaram curio-
 ſius, ignis ille pridianus, fortuitus,

Alexander
 Duramius
 Regi adhi-
 bitus non
 ſervus, ſed
 obſervator,
 nō famulus,
 ſed cuſtos, et
 delator, &
 deſertor, &
 preditor.

an fraude suppositus fuerit : neq; illud rogabo , cur homo sæpè antea in lectum Regium receptus , illa potissimum nocte id recuset ? morbum in causa fuisse credamus . Hoc tantum quero , cuius generis fuerit is morbus , illo statim momento temporis immissus , qui sine ulla medicorum cura , ante lucem eum reliquerit ? cuius nullū , neq; antè neq; postea , neq; in illo temporis puncto signum apparuerit ? Sed opinor , illo tacente , vos satis intelligitis . In homine maleficij conscio , mortis metus vicit officij rationem . Quod nisi Alexander , antea delator , nunc desertor , & proditor , omnium scelerum conscientia teneretur , nonne Regina cætera tam crudelis , unam illam victimam inferijs mariti impendere potuisset ?

Hæc dum fiunt multū noctis processerat : & Reresia strenua miles ante signum datum in aciem proces-

Reresia meretrix strenua Regina
sit, mortis ministra.

L. ij.

sit, foras prodijt, equum conscendit:
 & quanquam, ut futuræ procellæ
 conscia, timet, tamen in equo sedens
 Reginam expectat, sed longiusculè
 ab ædibus. Interim Paris aduenit,
 colloquiū dirimitur, surgitur. Subijt
 enim, eo conspecto nephas illud quod
 non nisi magnis piaculis aueruncari
 posset, quòd Regina in cœna nuptiali
 Sebastiani Cantoris, ac tantum non
 scurræ, non saltauerit: quòd marito
 non dum ad iustam valetudinē per-
 ducto assederit: quòd in conuiuio do-
 mestici parasiti histrionicā non ege-
 rit. Digna profectò res excusatione.

Noctē qua
 Rex interi-
 mitur, Re-
 gina ad sig-
 num datum
 a Rege dis-
 cedit, friuo-
 lo prætexit
 discessum
 excusans.

Sed quid faceret? abeundū erat, Pa-
 ride cōspecto: ita enim cōuenerat, &
 aliquid erat prætendendū. Quid su-
 perioribus noctibus, quibus maturi-
 us discesserat nulla interposita excu-
 satione: nunc demū media ferè nocte
 discessus erat excusandus? Sed fue-
 rit. Nihilnè aliud subibat aptius q̃
 nuptiæ

nuptiae Sebastiani? Ego contra contendendo, si vel fratris, vel sororis nuptias reliquisset, ut maritum etiam leuiter languentem inuiseret, eam omnibus iustam excusationem habendam esse. Quid si Regi etiam, non marito, quid si alijs è Proceribus id officij præstitisset? tanti sunt nuptiae Sebastiani, ut Mimica ibi saltatio præferenda sit coniugali officio, & charitati? Sed profectò aliud in hac excusatione, & dolore neglecti officij latet, nec tamen ita latet, ut non transpareat. Nimia ista, in excusando ubi nihil opus est, diligentia, suspicionem occulti facinoris, & quod detegi nolis, habet: & causæ leuitas suspicionem auget: præsertim cum alia in promptu essent, quæ causari potuisset.

Regina nihil habet quo se excuset, tot hic concurrunt Verisimilia.

Sed excusationem accipiamus, quando Regina iusta est visa. Quò deinde abit? in cubiculum suum rectà. Quid

L. iij. deinde?

*Bothuclius
post colloqui-
um Regina,
ad eadem
Regis se ac-
cingit.*

Regis mors.

deinde? fessa labore diurno, & nocturna vigilia, ita cubitum. Imò cum Bothuelio propè solo, deinde etiam solo colloquitur: quid autem loquuta sit, res ipsa prodit. Bothuclius enim cum vestem, velut decubiturus exuisset, statim aliam sumit: ad facinus abiens, noluit agnosci. Laudo hominis calliditatem. Sed per custodias eundum erat. Hic miror amentiam. Sed mentes cogitatione scelerum obsessæ, ferè sese sua inconstantia produnt: & ad cætera plarumq; cæca, unum illud vident, in quo animum intenderunt. Quid autem gesserit, Regis mors, ipsius fuga, noxiorum confessio, & cætera quæ eadem secuta sunt, declarant. Excitato in urbe tumultu, ille, quasi omnium ignarus, per easdem custodias redit cubitum. Cum ruinæ fragor aures, tremor etiam omnium ædes concuteret, Regina in expectationem euentus erecta,

recta, & vigilans, nihil sentit: Bothu-
 uelius nihil sentit: mira surditas.
 At cæteri per urbem qui vigilabant
 exterrentur, qui dormiebant exper-
 giscuntur.

Tandē surgit iterum Bothuelius: *Bothuelius
 huius fabu-
 la choragus
 post ex cho-
 rago fit nun-
 cius.*
 & in eadem fabula, è poeta, fit nun-
 cius, accurrit ad Reginam: eodem
 fit aliorum, qui in Palatio diuerte-
 bant, concursus: res alijs vera, alijs
 simulata, sed omnibus mira videri.

Quid Regina? Quid faceret? fert
 moderatè suam fœlicitatem: in me-
 ridiem placidè conquiescit. Postridiè
 tamen, ut in fabula decoro seruiret,
 luctum simulat, quem nec diù fingi
 sinit vnà habitans leticia, nec omni-
 no negligi patitur pudor. Hæc cum
 subiecta sint oculis, manibus contre-
 ctentur, in auribus & conscientia
 omnium habitent, adhuc de authore
 cædis, tanquàm dubio, querimus?
 At Regina negat. Quid negat? Se

*De authore
 Regia necis
 nemini du-
 bitandum
 in tanta ve-
 ritatis luce.*

cædem illam fecisse. Tanquàm multum intersit, author sis, an minister: iubeas, an facias? consilium, operam, opes, authoritatem, ad eam patrandam adhibuit: Neq̃, causa cur id fecerit, latet. Nempè ut impuræ illæ nuptiæ cum Bothuelio fierent.

*Ex causis a
cæde Regis
consequen-
tibus contra
Reginam
arguitur.*

*Quæ omnia etiam si argumenta, si tot è conscijs testes deessent, ipsius testimonio, ipsius literis teneatur necesse est. Et si alia omnia deficerent, quæ cædem secuta sunt authorem facile coarguunt: quòd in mariti morte, non modò non doluerit, sed, ut in re præclarè gestà, quieuert: quòd non luxerit, sed propemodum palam sit lætata: quòd defuncti corpus non sustinuit modò spectare, sed auide spectauerit: clam, de nocte, sine funeris honore sepelierit: aut potius, latronis instar, absconderit. Nam simulatio illa luctus tam inconstans, ipsa se facile prodidit. Quid enim
ille*

ille secessus ad Setonum sibi volebat? Cur celebritatem urbis, & oculos hominum fugit? An quia pudebat palam lugere? an quia non potuit letitiam dissimulare? aut ut occultè se totam in luctus daret? Imò ad Setonum totam luctus personam abiecit: in campos quotidie cū Sicarijs ibat: nec modò pristinam consuetudinem repetiuit, sed lusus viriles, & cum viris, & palam affectauit: ita popularium suorum existimatione facile contemnebat. Sed malè sit Kilgræo, malè sit Croco, qui tam incommode interuenerunt, & personam detrahant exteris ostenderunt: multa facta negari, multa appositè fingi, multum rumoribus profici sine illis poterant.

Regina an luctum simulebat magis, aut letitiam dissimulabat, ex Viri morte, difficile est discern.

Henr. Kilgræus Anglus, et Crocus Gallus duo legati, letitia Regina testes.

Sed quæstio de cæde habita est. Per quos? Per Bothucliam imprimis, aliosq; nonnullos, qui noxios legum pœnis eximere tentarunt, & hodiè ten-

Quaestio de
Regis inter-
ritu, quo
modo, et per
quos tracta-
ta.

tant: & nunc palam ostendunt, quid
tum occultè senserint. Sed qua dili-
gentia, qua sanctitate, quaestio illa
tractata est? Pauperes è vicinia ho-
spicij Regij nec proferre audebant
quæ viderant & audierant: & si
propius rem attigissent, vel metu re-
ticere cogebantur, vel ut vani con-
temnebatur: cautiore Bothuelium,
inter quaesitores sedentem, ledere
non audent: ministri, unus & alter,
qui cladi superfuerunt interrogan-
tur, latrones quo modo ingressi sint?
Claues, aiunt, penes nos non erant:
Quis eas habuit? dictum est Regina
habuisse: Coeperant Aulae secreta pa-
lim fieri. Quaestio differtur, nun-
quam repetitur. Quid hac quaestione
sanctius? Sed tamen non nihil ea pro-
fectum est. Nam quod quaesitores ta-
cere volebant, vulgus clamat: quod
supprimunt, erumpit: quod celant,
elucescit. At, edictum proponitur:
facti

facti impunitas, indicij præmia proponuntur. Quis autem tam demens fuisset, ut in tam manifesto vitæ periculo, aduersus iudices, qui vitæ necisq; sui potestatem haberent, testimonium dicere, aut indicium profiteri auderet? expectandum scilicet erat, ut qui Regem trucidassent, in dici cædis parcerent? præsertim cum omnes viderant de cæde Regia quæstionem omissam, de libellis cædem coarguentibus, seuerè exerceri? Iudicium verò quo Bothuelius purgatus est, quale fuerit audistis. Nempe per ipsum coactum: iudices ab ipso lecti: accusatores ab eodem suppositi: legitimi accusatores adesse vetiti, nisi gladijs inimicorum cernices subiicerent. Indictum iudicium nec in diem legitimum, nec more patrio, nec de cæde Regis, sed de ea cæde, quæ pridie quam Rex interemptus, facta dicatur. Hic cum Bothuelius gratia &

*Iudicium
quo Bothue-
lius purga-
tus, quale
fuerit.*

M. ii.

opibus,

opibus, Regina minis & precibus apud iudices contenderent, expectatis quid homines, præter leges, præter morē patrium lecti pronunciarint? Rem sententijs suis non attigerunt: tantum iudicium non esse legitimū sunt testati, cum sibi cauerunt ne ea res ipsis aliquandò fraudi foret.

Deinde, ut omnes intelligerent, *Bothuelius, quid ferro, flammis, venena petum*
maſtato eſſet, nuptiæ aliæ dirimuntur, aliæ
Rege, uxore coeunt: idq̃, tanta feſtinatione, quan-
ilico repu- ta nec ad triumphum de præclara
diat, ac Re- victoria fuiſſet properandum. Ta-
ginam du- men ut in illis illegitimis nuptijs ali-
cit. quid legitimi moris obſervaretur,
Barnæ præclaræ publicantur: in
quibus denūciandis, etſi metus mor-
tis Eccleſiæ miniſtro, niſi paruiſſet,
fuerit intentatus, is tamen inter de-
nunciandum palam teſtatus eſt, ſe
cauſam ſcire, cur illæ nuptiæ legiti-
mæ non eſſent. Sed in tanto cœtu ho-
minum,

minum, quotusquisq; erat, qui id ignorarat, quippe qui meminissent *Banna pro-*
 duas uxores nō dum dimissas Both- *clamata, &*
 ueliū habuisse, tertiam nec legitime *refutata.*
 nuptam, nec ritē dimissam. Verūm
 non id agebatur, ut legitimi moris
 ceremoniæ observarentur: Sed, ut in
 Comedijs fieri solet, quandam vul-
 gatæ cōsuetudinis speciem, & imita-
 tionem curabant. Nam qui omnia
 iura humana sæpè violauerat, reli-
 gionem omnem abiecerat, facile ius
 diuinum contemnebat.

Explicasse mihi videor paucis pro
 rei magnitudine, sed fortasse pluri-
 bus quān necesse erat, propter proba-
 tionum perspicuitatem, quo consilio,
 qua spe cædes nefaria sit suscepta,
 quanta cum crudelitate perpetrata,
 quibus indicijs, testimonijs, & lite-
 ris ipsius Regina tota res teneatur:
 & ita teneatur, ut tanquā subiecta
 oculis cerni possit: proponam tamen

M. iij.

&

& vniuersi populi testimoniū, quod
 quidē minimē negligendū esse arbi-
 tror. Singuli enim plerumq; fallunt,
 & ab alijs itē falluntur: at nemo om-
 nes decipit, aut ab omnibus decipitur.
 Hoc populi, quod dixi testimoniū hu-
 iusmodi est. Cū Regina prodeunti
 in publicum, à maxima vulgi parte
 solitū esset proclamari, benē & fœli-
 citer, quæq; alia vel amor exprimit,
 vel adulatio cōminiscitur, post cādē
 Regis eunti ad arcem, per celeberrī-
 mum urbis vicum, mœstum passim
 erat silentium. Sed cum aliquando
 mulier, è turba, sola benē precata Re-
 ginæ esset: alia statim, ita vt ab om-
 nibus audiri posset, exclamauit:
 Ita cuiq; sit vt promeretur.

Contra Re-
 ginam nullū
 grauius te-
 stimonium
 quā pub-
 licum popu-
 li silentium.

Verba cu-
 iusdam fœ-
 minæ con-
 tra reginā
 exclamantis.

¶ Epilogus seu conclusio firmis colligens
 argumentis Reginā ob mariti necē, iustissi-
 mo iudicio suo priuatā esse principatu.

HÆc cum ita, vt dixi gesta sunt,
 non desunt tamen qui non duri-

ter

ter modo, sed etiam crudeliter actum *Maria Sc-*
 cum Regina dicant : quòd post tam *torum Re-*
 execrandum facinus à rerum guber- *gina ob de-*
 naculo remota fuerit, & cum de sce- *testandum*
 lere inficiari non queant, de sceleris *parricidiū*
 pœna conqueruntur. Non reor quen- *merito de-*
 quam futurum tam impudentem, ut *iecta de*
 nullam tam nefario facinori pœnam *dignitatis*
 deberi existimet. Sin de gravitate *solio.*
 querantur, vereor ne omnibus bonis
 non tam clementer & modice, quàm
 dissolutè & negligenter fecisse vide-
 amur. qui tantum tamq̃ inauditum
 nefas, tã leui pœna prosecuti simus.
 Quid enim crudeliter in authorem
 tam immanis facinoris consuli po-
 test : in quo omnia diuina & huma-
 na iura violata, contempta, & penè
 extincta sunt. Singula flagitia suas
 habent pœnas, & humanitus & di-
 uinitus constitutas : & ut scelerum
 sunt quidam gradus, sunt etiam in
 pœnis suppliciorum accessiones. Occi-

Multo mi-
 rius inflitū
 Regina sup-
 plicium
 quam scele-
 ris eius a-
 trocitas
 commere-
 batur,

dit aliquis hominem? facinus per se
 immane. Quid, qui etiā familiarē?
 qui patrem? quid qui in uno scelere
 omnia hæc complexus est? Eius pro-
 fectō neq; vita pœnis exigendis, neq;
 corpus perferendis, neq; iudicium so-
 lertia excogitandis sufficere potest.
 Quid est horum quod in hoc scelere
 non contineatur? Omitto illa vulga-
 ria, hominem adolescentem, innox-
 ium, ciuem, familiarem, sobrinum,
 factum etiam, si fieri potest excuse-
 mus: Fecit temerē mulier adolescēs,
 irata, læsa, summa ante vitæ inno-
 centia: & hominem flagitiosum, ad-
 alterum, durum maritum, Regem
 crudelem occidit. Hæc, si in causa,
 non singula, sed vniuersa etiā essent,
 non ad deprecandum supplicium, sed
 ad commiserationem fortune valere
 deberent. Quid quod nihil horum
 ne falso quidem prætendi potest? fa-
 cinus ipsum per se odiosum, in ma-
 liere

liere prodigiosum, in uxore non modo immoderate amata, sed vehementer etiam culta, incredibile: & aduersus eum perpetratum, cuius ætas veniam, charitas amorem, propinquitas reuerentiam, innocentia fauorem demereri poterat: aduersus eum, dico, adolescentē, in quo nulla peccandi causa iusta prætenditur, omnia peccatorum tormenta consumere, vel etiam superare, cuius tandem crudelitatis esse statnemus?

Sed hæc in alijs valeant ad odiū, * Regio no-
ad pœnas, ad exempla posteritati pro- mini multa
denda. Hic verò multa ætati, multa condonanda
generi, multa * regio no- sunt: at
mini cōdonemus. Ego certè non omnia tamē. Por-
is nō sum, qui summo iure regis tantum tribuen-
semper utendum censeam, dum sit, quāto amplius
ne in priuatis quidem, & Vita Regis deferēdum
plebeijs hominibus. Sed in est? Ideoq; quisquis
summo scelere, iuris omnē Vitam regis eripit, in-
vim soluere, & ubi peccā- dignum se statuit, cui
di regij nominis titulus
ad impunitatem pa-
trocinetur.

di nullus est modus, infra modum in vindicando descendere, ad omnium legum interitum, & euersionem societatis humanæ pertinet. In hoc autem scelere tanta est omnium flagitiorum colluies, omnis immanitatis acerbitas, omnis humanitatis obliuio, ut supra fingendi vel excogitandi nullus supersit locus. Ac superiora illa omitto. Non inquiram nimium diligenter in facta Principum: neque ad vulgarem trutinam ea examina- bo: non exigam vulgares officiorum gradus: si quid sit, quod sine scelere præteriri possit, libenter silebo: si quid vel ætatis, vel sexus, vel temeritatis etiam excusationem admitte- re possit, non urgebo. Atque, ut reli-

* Duo sunt scelerum genera, quibus nullo modo parcendum: *Matrimonij, et Regia maiestatis Violatio.* qua præteream, * duo sunt omnino scelera, quæ neque pro magnitudine satis explicari, neque pro immanitate satis puniri possint: *Matrimonij,*

monij, dico, & Regiæ maiestatis violationem. Matrimonium enim, ut inquit Apostolus, verè magnum continet mysterium. Nam ut conseruatum omnia inferiora officiorũ genera in se complectitur, ita violatum, omnia euerit. Qui parentem violauit, omnem pietatis reuerentiam ex animo eiecisse creditur: At mariti causa relinquet homo patrem & matrem. Ac cæteri quidem officiorum vel gradus, vel similitudines, in brutis animantibus aut omnino non insunt, aut certè sunt obscuriores. * Charitatis verò coniugalis, nulum ferè est animal, quod sensum aliquem non habeat. Hoc igitur mysterium qui non modò violat, sed prorsus contemnit, non leges, nò societatis humanæ fundamenta omnia euer-

Charitas coniugalis si in brutis etiam retinetur animantibus: quanto minus in hominibus eius ferenda est Violatio?

Quòd si lex dei Vitam non permittit ei, quæ rhorum maritalem commaculauit: quid fiet ei,

N. ij.

tit,

ei, qua non thorum,
sed vitam etiam ma-
riti è medio sustulit?

* Princeps dei imagi-
nem refert in terris.
Qui igitur maiestatem
ledit, deum ledit. Qui
vero occidit, perinde
facit ac si deum ipsum
de caelo detrahere gy-
gantea audacia aggre-
diatur, nec Venia dig-
nus nec Vita.

Si Maiestatem vel le-
uiter laesisse capitale sit
et mortem vindicandam:
Quid tu eris occidisse?

tit, sed omnem naturae or-
dinem, quod in se est, soluit
& perturbat. Qui vero
Regem, qui vera est in ter-
ris Dei * imago, non vio-
lat dico, sed trucidat, &
ita crudeliter trucidat no-
uo & inusitato atrocitatis
genere, ut non simplici sup-
plicio impotens & incre-
dibilis iraculentia sit con-
tenta: nonne ipsum tibi
Deum de caelo, quantum
in ipso est detrahere volu-
isse videatur? Quem igi-
tur ad misericordiam aditum sibi re-
liquerunt, qui non modo omne cru-
delitatis modum, sed etiam fidem, in
odij iniusti libidine explenda supe-
rarunt?

At parci oportere dicent Nobili-
tati, dignitati, etati. Si quidem illa
ei pepercit, in quo hac omnia, vel
maiora,

maiora, vel certè paria fuerunt. Va-
 leat Regij nominis maiestas: Quan-
 tum sibi ad salutem valere debeat,
 ipsa prodidit exemplum. Committa-
 mus ei nostram salutem, quæ soror
 fratrem, uxor maritum, Regina Re-
 gem excarnificauit? Committamus
 nostram salutem ei, quam nunquam
 pudor à libidine, sexus à crudelitate,
 ab impietate religio renoucauit. Com-
 mitamus veniã ætati, sexui, errori,
 cum nullis odoribus iustis causis in pro-
 pinquo, Rege, marito, hæc omnia con-
 tempserit? * Quæ hæc iniustæ iræ
 supplicia expetuerit, quid eam con-
 tumelias prouocatam facturã existi-
 mabimus, aduersus homines nulla
 sanguinis propinquitate coniunctos,
 libidini suæ obnoxios, & non in æ-
 quam vitæ societate, sed in tutelam
 datos, in carnificinã redditos? cum
 interpellatæ libidinis impotentia, &
 naturæ immunitas licentiæ armis
 munita,

Quæ muli-
 er in mari-
 tum, et regē
 tam tenerē
 etiam a-
 mata, tam
 crudeliter
 grassata
 est, quid
 eam iniu-
 rijs lasam
 in alios fac-
 turam ex-
 pectabi-
 mus?

Defensio
iudicij ad-
uersus Re-
ginā Scot.
indicti.

munita, in miserorum ciuium bonis,
& sanguine debacchabitur? quod
est igitur hoc crimen cuius rei tra-
ducimur? quæ est hæc nostra crude-
litas? Quòd videlicet mulierē, sine
modo, sine modestia furentem, & vi-
ribus potestatis ad ciuium incolumi-
tatem tuendam acceptæ, ad omnium
perniciem abutentē, sub propinquo-
rum & beneuolentium tutela conti-
nuerimus? & à qua, iure, scelerum
supplicium expetere poteramus, nul-
lam grauiorem ei pœnam irrogau-
rimus, quàm ut à scelere perpetrando
eam prohibuerimus? Non enim
ei libertatem, sed effrenem flagitio-
rum licentiam ademeramus. In qua
magis formidamus nimiam le-
nitatis apud bonos omnes
reprehensionem, quàm
apud malos cru-
delitatis ca-
lumniam.

¶ Literæ

**Literæ Reginae Scot.
ad comitem Bothue-
lium scriptæ.**

Osteaquàm ab eo loco dis-
cessi ubi reliquerã cor me-
um, facilis est coniectura
qui meus fuerit vultus: cum
planè perindè essem atq;

*Prima ad
Bothueliũ
epistola.*

corpus sine corde. Ea fuit causa cur toto
prandij tempore, neq; contulerim sermo-
nem cum quoquam, neq; quisquam se of-
ferre mihi sit ausus: ut qui indicarent id
non esse ex usu. Ad quatuor passuum mi-
lia antè quàm ad oppidum accessissem,
homo honesto loco natus, à Comite Leni-
nia ad me venit, atq; eius nomine salu-
tauit. Excusauit Comitem quòd non ipse
obuiam processisset: id enim quò minus
auderet, in causa fuisse quòd verbis aspe-
rioribus Cunigamium compellassem. Pe-
tuit etiam ut inquirerem de suspitione
mea aduersus Comitem. Postrema hac
sermonis pars, ab ipso, iniussu Comitis, e-
rat adiecta. Ego respondi, nullam aduer-
sus timorem esse medicinam: neq; si ex-

*Regina ce-
cus erga
Bothueliũ
amor, et
impudens.*

tra

tra culpam esset, tam meticulosum futurum: neq; me, nisi ad dubitationes, quae in eius literis erant, asperius respondisse. In summa, imposui homini silentiū. Longum esset cætera perscribere. D. Iacobus Hamiltonius mihi obuiam venit. Is ostendit superiore tempore, cum de meo aduentu audisset, eum discessisse, ac Hustonem ad se misisse, qui diceret, se nunquam fuisse crediturum, quod aut ipsum persequeretur, aut Hamiltonys se coniungeret: Se verò respondisse sui itineris causam unam fuisse, ut me videret: neq; cum Stuartis, aut Hamiltonys, in iussu meo, se coniuncturum.

Lusius Hustonus, Caldockly filius, comitati quadraginta circiter equis obuiam venerunt. Lusius dixit, se à Regis patre in eum ipsum diens ut causam diceret accersitum, contra quam chirographo promisisset: Id chirographum penes se esse: Tamen cum de meo aduentu rescitum esset, diem prolatum: se accersitum à Comite, ire nolle: ac iurat se nihil unquam ab eo velle. Nemo oppidanorum me conuenit, quæ res facit ut eos credam ab illo stare: præterea benè loquun-

loquuntur, saltem de filio. Nullos praeterea Nobiles video, praeter meos comites. Rex accersivit Joachimum heri, ac eum interrogavit, cur non propè se diuerterem: id enim si fecissem se citius surrecturum: Item cur venissem? an reconciliationis causa? ac nominatim, an tu hic eses? an familia catalogum fecissem? an Paridem, & Gilbertum accepissem, qui mihi scriberent? an Iosephus dimissura essem? miror quis ei tantum indicarit: Etiam usq; ad nuptias Sebastiani sermo pervenit. Ego cum de suis literis rogaui: in quibus questus erat de quorundam crudelitate. Respondit se nonnihil esse attonitum, meumq; ei conspectum tam iucundum, ut putaret se leticia moriturum. Offendebatur, eò quòd tam cogitabunda essem. Ego discessi ad coenam: qui has fert tibi, de meo aduentu narrabit.

Rogavit me ut redirem, quod & feci. Suum mihi morbum explicavit: Seq; nullum Testamentum facturam, nisi id vnum, quod omnia mihi relinqueret: me autem sui morbi causam fuisse, quòd mortale tulisset me tam alieno erga se animo

Regis studium et charitas singularis erga fuisse. Reginam.

fuisse. Ac postea inquit, me rogas quid
 sibi velit illa crudelitas, cuius mentio est
 in meis literis? Ad te unam id spectat,
 qua meas pollicitationes, ac pœnitentiam
 recipere non vis: fateor à me peccatum
 esse: sed non in eo, quod semper negavi.
 Peccaui etiam aduersus quosdam cini-
 um tuorum, quod mihi abs te condona-
 tum est. Ego sum adolescens: ac tu dicis,
 quod post veniam sæpè abs te datam, ad-
 huc ad peccata redeo. Nonne homo, qua
 ego sum atate, consilio destitutus, bis, aut
 ter labi potest? aut pollicitis non stare?
 ac deinde sui errati pœnitere, & rerum
 usu corrigi? Quod si veniam impetrare
 potero, polliceor me nunquàm posthâc
 peccaturum. Nihil autem aliud peto,
 nisi ut cõmuni mensa & lecto, tanquàm
 coniuges, utamur. Ad hac nisi tu con-
 sentias, nunquàm ex hoc lecto resurgam.
 Te rogo ut mihi indices quid decreueris.
 Nouit autem Deus quid pœnarum fe-
 ram, quod Deum mihi te fecerim, ac ni-
 til aliud nisi te cogitem. Quod si quan-
 do te offendo, tu ipsa in causa es: Nam
 cùm aliquis me offendit, si id perfugium
 haberem, ut apud te queri possem, ad ne-
 minem

Rex mēsam
 et lectum
 communem
 ab uxore
 petens non
 admitti-
 tur.

minem alium querelam deferrem . Sed si quid audio, nec te familiariter vtor, cogor id in pectore clausum tenere : quæ res ita me angit, ut mentē & consilium mihi prorsus excutiat.

Ego semper ei respondebam : sed nimis longum esset omnia perscribere . Rogavi eum cur discessum adornaret in ista naue Anglica . Ille id pernegat, adiecto etiam iuramento . Sed confessus est se cum Anglis colloquutū . Postea rogavi eum de questione Gulielmi Heigait . Id quoq; negavit, donec ipsa verba quæ prolata erant, ei detulisset . Tum dixit se certiozem à Minto factum, dici quendam è consilio literas de se mittendo in carcerem, ac nisi pareret, occidendo, ad me detulisse ut subscriberem : ac se idem ex ipso Minto quasisse, eumq; respondisse, sibi verum videri . De hoc capite enim cras conveniam . Quod ad reliqua de Gulielmo Heigait, ea confessus est : nec id nisi postridie quàm venerā . Mag- Regina f-
noperè cupiebat ut ego in eius hospitio a- git causas a
pud eum diuerterem . Ego recusavi, ac marito dis-
dixi ei opus esse purgatione, nec id hīc cedendi.
fieri posse . Dixit se accepisse quòd lecti-

cam mecum attulissem : se verò maluisse
 mecum unà proficisci. Credebat opinor
 quòd in carcerem eum aliquò amanda-
 rura essem. Ego respondi quòd ductura
 mecum essem ad Cragmillarium, ubi &
 Medici, & ego possemus ei adesse : neq;
 longè à meo filio abesse. Ille respondit se,
 ubi vellem, paratū esse, modò de eo quòd
 peteret securum se facerem. Cupiebat nè
 à quoq; conspiceretur. Irascitur quoties
 ei mentionem Walcarij facio, ac se, dicit,
 aures ei è capite auulsurum : ac mentiri
 cum ait. Nam de hac re eum interroga-
 ram : ac de eo quòd iratus esset quibus-
 dam Procerum, atq; eis minaretur. Id
 negat, & ait omnes sibi charos esse, ac
 me rogat nè quid secus de se crederem.
 Quòd ad me attinet, se malle de vita
 discedere, quàm quicquam committere
 quòd me offenderet.

Ac postea tantum minutarum adu-
 lationum tam moderatè ac tam pruden-
 ter mihi effudit, ut tibi res admirationi
 sitatura. Penè oblita eram, quòd dixit
 in hoc negocio. Hiegit non posse de me
 quicquam suspicari. Se enim nunquam
 trediturum, quòd ego qua propria eui

caro essem, quicquam mali ei facerem.
 Etiam se rescisse, quod ego ei rei subscri-
 bere recusassem: quod si quis suam vitam
 peteret, facturum ut satis magno ei con-
 staret. Sed sibi neminem nec suspectum
 esse, nec futurum: sed se omnem dilectu-
 rum quos ego diligerem. Nolebat per-
 mittere, ut à se discederem, sed cupiebat
 ut unà secum vigilarem. Ego simulabam
 omnia videri vera, ac mihi cura esse:
 atq; excusavi quod illa nocte vigilare nō
 possem: ait se non benè dormire: nunquā *Regina suo*
 vidi eum melius habere, aut loqui humi- *indicio tan-*
 lius. Ac nisi experimento didicissem, quàm sorex
 quàm esset eius cor cererum, meum ada- *suam ipsa*
 mantinum, & quale nullum telum pene- *impietatem*
 trare posset, nisi quod è tuo manu veniat, *et scelus*
 propè erat, ut eius miserta fuisssem. Sed *prodit.*
 ne time, prasidium ad mortem usq; cu-
 stodietur: tu vide ne tuum capisinas à
 gente illa perfida, quæ non minore con-
 tentione tecum de hoc ipso aget: arbitror
 in eadem schola doctos fuisse. Isti semper
 in oculis habet lachrymam: salutat om-
 nes, etiam usq; ad infimos: & miseris
 modis eos ambit, ut ad sui misericordiam
 eos perducatur. Hodie patri eius, sanguis e
 O. iij. naribus

Videtur has naribus, & ore fluxit: tu conijce quale id
mariticide sit presagium: nondum eum vidi, con-
ex presagio tinet enim se in cubiculo. Rex poscit, ut
paterni meis manibus sibi tradam cibum: sed tu
sanguinis, nihilo magis istic sis crediturus, quàm
audaciam ego hic ero.
sumere

grassandi in Hac est mea primi diei expeditio, e-
necem sui andem cras finiam. Omnia scribo, etsi
mariti. non sunt magni ponderis, ut tu optima
 seligendo iudicium facias. Ego in nego-
 tio mihi maxime ingrato versor. Nun-

Impudens quid subit cupiditas ridendi, videndo me
et mendax tam bene mentiri, saltem dissimulare tã
Regina dis- bene, ac interim vera dicere? Omnia
simulatio mihi aperuit sub nominibus Episcopi, &
et perfidia Sutherlandi. Nec tamen adhuc collo-
in maritum. cuta sum, aut verbo attigi quicquam eo-
 rum qua tu mihi declarasti: sed tantum
 vi adulationum & precum ago, ut a me
 sit securus: & conquerendo de Episcopo,
 omnia de eo expiscata sum: cœtera audi-
 sti. Nos sumus coniuncti cum duobus
 infidis hominum generibus. Diabolus

Imprecatio nos seiungat, ac nos coniungat Deus in
Regina cõ- perpetuum, ut simus fidissimum par quod
tra mari- unquam iunctum est. Hec mea fides est,
tum. in ea volo mori. Excusa quòd malè pin-

gam

gam: dimidium te oportet diuinare. Sed ego ei rei mederi non possum. Non enim optime valeo, & tamen magna fruor letitia scribendo ad te cum alij dormiunt: quando ego dormire non possum, ut illi faciunt, nec ut ego vellem, hoc est in tuo complexu, mi chare amice, à quo precor Deum ut omnia mala auertat, & quietem mittat. Ego eo ut meam quietem inueniam in crastinum, ut tum mea biblia finiam. Sed angor quòd ea me scribendo de meipsa ad te impediat, quia tam diu est: fac me certiores quid, de re quam nosti, decreueris, ut alter alterum intelligamus, ne quid ob id secus fiat. Ego nudata sum, ac dormitum eo, nec tamen me continere possum, quò minus quod restat charta deformiter conscriberem. Male et isti variolato, qui me tot laboribus exercet: nam absq; eo, esset ut materiam multò elegantiores ad differendum haberens. Non magnopere deformatus est, multum tamen accepit: penè me suo enecauit anhelitu: est enim grauior q̃ tui propinqui, & tamen non accedo propius ad eū, sed in cathedra sedeo ad pedes eius, cū ipse in remotissima lecti parte sit.

Regina tibi-
bidine astu-
ans, et a-
more Boeth-
uely insa-
niens.

De Rege
marito in-
telligit, quē
ipsa Veneno
deforma-
uit quum
occidisse po-
tius cogita-
rat.

Nuncius patris in itinere.
 Sermo D. Jacobi Hamiltonij.
 De eo, quod Luffa Comarchus mihi re-
 tulit de dilatione.
 De quibus interrogavit Ioachimum.
 De ordinatione familiae.
 De meo comitatu.
 De causa mei aduentus.
 De Iosepho.
 Item de sermone inter me & illum.
 De eius voluntate placendi mihi, & de
 eius pœnitentia.
 De interpretatione suarum literarum.
 De negotio Gulielmi Hiegait, & de suo
 discessu.
 De Domino de Leniston.

D. Lenisto-
 nus.

Pene oblita eram, quòd Dominus
 Lenistonius, D. Reresia dixit in aurem
 dum cœnaret, quòd prœbiberet eis quos
 nosssem, ea lege ut ego rebiberem eorum
 nomine. Ac post cœnam dixit mihi, dum
 ad ignem calefiebam cum ei inniterer,
 Bella inquit, huiusmodi hominum visi-
 tatio. Non tamen tanta è tuo accessu
 potest eis esse letitia, quanta in molestia
 quidam hodie relictus est: qui nunquam
 latus erit, donec te iterum videbit. Ego
 de

de eo quaesivi quisnam is esset. Ille arctius corpus meum comprimens, respondit, unus eorum qui te reliquerunt: tu quis sit diuinare potes. Ego hodie elaboravi usque ad horam secundam in hac armilla ut clauem includerem qua subtus annexa est duobus funiculis: male autem facta est ob temporis angustiam, sed faciam pulchriorem. Interim prospice, ne quisque eorum qui hic sunt videat: quia omnes mortales eam agnoscent, tanta festinatione in omnium oculis facta est.

Nunc proficiscor ad institutum meum odiosum. Tu me adeo dissimulare cogis, ut etiam ipsa horream: ac tantum non proditricis partes me agere cogis. Illud reminiscere, quod nisi tibi obsequendi desiderium me cogeret, malletm mori, quam posse hac committere: cor enim mihi ad hac sanguinem fundit. Breuiter negat se mecum venturum, nisi ea lege, ut ei pollicear me communicum eo mensa & thoro usuram velut antea, ac ne saepius eum derelinquam. Hoc si faciam, quicquid velim faciet, ac me commitabitur: sed me rogauit, ut se expectarem in diem perendum. Valde ferociter ab initio loqueba-

Institutum
hoc odiosum
non aliter
quam de
cade mariti
intelligi
posse vide-
tur.

tur (uti qui has fert tibi narrabit) de colloquio cum Anglis, de suo discessu: sed tandem reuersus est ad suam humanitatem. Inter alia consilia quæ mihi retulit, se satis scire quòd meus frater ad me detulisset, quæ ipse cum eo egisset Sterelini.

Quarum rerum dimidium negauit, ac maxime illud, qd fratris mei cubiculum esset ingressus: Vt ego facilius fidem apud eum assequerer, necesse mihi erat quædam fingendo ei obsecundare. Quamobrem cum rogaret ut ei pollicerer, cum primum reualuisset, communem nobis fore lectum:

Ego dissimulanter dixi, ac fingens me bellis eius pollicitationibus fidem habere, me consentire, nisi ille interea propositum mutaret: sed interea videret ne quisquã id rescisceret, propterea quòd procures nostris colloquijs offendi non possent, nec ideo male velle, sed in timore futuros quod comitatus fuisset: si aliquando inter nos concordessemus, se daturum operam ut intelligerent quàm parui eum aestimassent. Item quòd mihi consulisset ne gratiam quorundam seorsum à se peterem.

Has ob causas eos in magna suspitione futuros

futuros, si ego faciem scane ad contrari-
 am huic fabulam instructa, in presentia
 eis inscijs turbarem. Tum ille vehemen-
 ter letus subiecit. Et tu putas ne quod
 pluris illi te aestimabunt ob hanc causā?
 Sed valde gaudeo, quod sermonem de
 proceribus iniecasti, nunc quidem credo
 te cupere, ut unā concorditer vivamus:
 nam ni ita esset, maiora quā uterq; ti-
 memus incommoda utriq; possent eveni-
 re. Sed nunc quod tu vis, volo, & quod
 amabis amabo, & cupio ut eorum simi-
 liter concilies amorem: quia postquam
 non petunt vitam meam, omnes amo ex
 aequo. Circa hoc caput hic tabellarius
 multa minuta tibi declarabit: quia ni-
 mis multa supersunt scribenda, & iam
 serum est: huic adhibebis fidem iuxta
 tuum verbum. Breuiter, meo iussu quouis
 ibit. Hei mihi, nunquam quenquam
 decepi: sed ego me in uniuersum tue vo-
 luntati subycio. Fac me certiolem quid
 faciam: & quicumq; sequatur euentus,
 tibi obsequar. Etiam tecum perpende, an
 comminisci queas aliquam occultiolem
 rationem per medicinam. Sumpturus est
 enim, et medicina, et Balneum, ad Crag-

Turpis re-
 gina sub-
 sectio.

De Veneno
 dando con-
 spirat Re-
 gina cum
 Bothuelia.

P. ij.

milla-

millarium . Non potest domo egredi ad multos dies . Breuiter, quantum intelligere possum , in magna suspitione versatur: nihilo tamen minus magnam habet fidem orationi meae: nec tamen usq³ adeo ut quicquam mihi effutiat . Nihilominus ego ex eo, siquidem tu vis, omnia apud eum profitear & agnoscam . Sed nunquam gaudebo in quouis homine, qui mihi fidit, decipiendo: nihilo minus tu mihi potes omnibus in rebus imperare: noli ideo sinistram opinionem de me concipere: quia tu ipse huius rei mihi auctor es: nunquam enim istud in eum committerem, mea propria ultionis causa . Interim me attingit in loco suspecto: idq³ ad viuum haecenus proloquutus est: sua crimina esse palam: sed sunt qui maiora committant, & opinantur ea silentio regi, & tamen homines de magnis iuxta & paruis loquuntur . De Reresia ait, Deum precor, ut officia quae tibi praestat, sint tibi honori . Ait etiam quosdam credere, ac se id verum existimare, me non habere potestatem mei intra me: idq³ quia recusauerim conditiones a se oblatas .

Reresia me-
retrix.

Breuiter, certum est quod de eo quod
scis

scis, suspicetur: ac de vita etiam. Quod
 ad posterius, cum primum ego duobus
 aut tribus bonis verbis eum cōpello, gau-
 det, ac timere desinit. Non vidi eum
 hac vespera, quia tuam armillam confi-
 ciebam: cui nullam possum ceram inue-
 nire, id enim unum ad perfectionem ei
 deest: & adhuc vereor ne aliquod se of-
 ferat infortunium, & conspici possit, si te
 contingat ladi: fac me certiorē num eam
 velis habere: & si plusculum pecunia ve-
 lis habere: & quando debeam redire: &
 quem in loquendo modū mihi statuam.
 Insanit ad mentionem de Lothintonio,
 de te, de fratre meo. De tuo fratre ni-
 hil loquitur. De Comite Argathelia in
 timore versor, quoties eum audio loquē-
 tem. Pro certo habet eum nihil de se malē
 opinari. De eis qui extra sunt nihil, neq;
 boni neq; mali loquitur, sed semper hunc
 locum vitat. Pater eius domi se conti-
 net: non dum enim vidi. Omnes Ha-
 miltonij hic adsunt, & me comitantur
 valde honorificē. Alterius omnes amici
 me comitantur, quoties eum viso. Petit
 à me ut cras tempore adsim, ut eum sur-
 gentem videam. Ut paucis absolvam, hic

tabellarins reliqua tibi narrabit. Siquid
 noui hîc discam, vesperi faciam commē-
 tarium: Ille tibi explicabit mea mora
 causam. Crema has literas: sunt enim
 periculosa, nec quicquam benè in eis di-
 ctum. Ego enim nihil cogito nisi molesti-
 as. Si fueris Edinburgi cum has accipies,
 fac me certiores. Noli offendi, quia non
 nimium fido. Nunc postquam ob studi-
 um tibi obsequendi, michare amice, neq;
 honori, neq; conscientia, nec periculis,
 neq; quantacuis magnitudini parco, rogo
 in bonam partem accipias, ac non iuxta
 interpretationem fallacis fratris uxoris
 tue: cui rogo nullam adhibeas fidem ad-
 uersus fidelissimā omnium quas aut ha-
 buisti, aut habebis, amicam. Noli eam
 intueri, cuius ficta lachryma non debent
 tanti esse, quanti fidi labores, quas ego
 perfero, ut merear in eius locum succe-
 dere: quem ut obtineam, ego eos prodo
 (idq; aduersus ingenium meum.) qui
 impedimento esse possent. Deus mihi det
 veniā. Et Deus tibi det, mi vnice amice,
 eum successum, & fœlicitatē, quam tua
 humilis & fidelis amica tibi optat: quæ
 breuī sperat aliud de te in præmium mei
 molesti

Regina ad-
 ulterā ho-
 norē suum
 simul et cō-
 scientiam
 profstuit.

Vxorem
 Bothuelij
 profligat
 Regina,
 quo maritū
 eius sola
 possideat.

molesti laboris. Serum est : tamen nun-
quàm cupio cessare à scribēdo ad te. Ta-
men nunc post oscula manuum tuarum,
finem meis literis imponam . Excusa
meam in pingendo imperitiam : easq; re-
lege . Excusa cursionem characterum :
quia heri chartam non habebam , cū
id quod in commentario erat, scriberem :
Reminiscere tua amica, ac sepè ad eam
rescribe. Redama me, uti ego te amabo.
Reminiscere sermonis de Keresia.

De Anglis.

De matre eius.

De Comite Argathelia.

De Comite Bothuelia.

De Hospitio Edinburgi.

¶ Alia Reginae Epistola, ad Bothuelium.

¶ Idetur cum tua absentia coniuncta Secunda
esse obliuiscencia, praesertim cum in Regina
tuo discessu promiseris quod me certiorē epistola.
faceres, si quid incidisset tibi noui per sin-
gula propè momenta . Eorum expectatio
propemodum in tantam latitiam me cō-
iecit, quam in tuo reditu sim acceptura:

P. iiij.

quem

Regis erga
reginam
summa ob-
servantia.

Regina er-
ga Regem
summa in-
gratitudo
et malitiosa
impietas.

quem distulisti ultra quam promiseras.
Quod ad me attinet, quanquam nihil
audiam præterea ex te noui, tamē iuxta
partes mihi commissas, hominem adduco
mecum ad Cragmillarium die luna, ubi
erit toto die mercurij. Ego autem ibo E-
dinburgum ut mittam ex me sanguinē,
si nihil interea noui in contrarium de te
audiam. Est hilarior, ac vegetior, quam
unquā eum videris. Subiicit mihi in me-
moriam omnia, quæ efficere queant ut me
credam ab eo amari. In summa, diceret
quod me cum summa obseruantia colat,
& ambiat: quæ de re ita magnam capio
voluptatem, quod nunquā ad eum ingredi-
or, quin dolor lateris mei infirmi me in-
uadat: ita me malè habet. Si Paris ad
me afferet id, cuius causa eum miseram,
spero me melius habituram. Oro, fac me
certiorem de tuis rebus prolixè: & quid
mihi sit faciendum, si tu non eris reuersus
cum ego illuc venero. Quia nisi tu rem
geras prudenter, video totū onus in meos
humeros inclinaturum. Prospice omnia,
ac prius tecum rem expende. Hæc tibi
mitto per Betonem, qui proficiscitur ad
diem dictam. D. Balsurio. Non dicam
plura,

plura, nisi quòd te rogo ut de tuo itinere
me certiore facias. Glasgna, hoc Sab-
bato manè.

¶ Alia Epistola, ad eundem.

D Iutiùs illìc morata sum q̃ valebam, Tertia eius
nisi id factum fuisset ut aliquid ex eo epistola.
exculperem, quod hic tabellarius tibi
indicabit: quæ est bellissima occasio, quæ
se poterat offerre ad excusandum nostra
negotia. Promisi me ipsum cras ad eum
adducturam: tu rem cura, si tibi commo-
da videtur. Nunc Domine ego pactum
violavi: quia tu vetuisti ne vel scriberẽ,
vel mitterem ad te. Non tamen hoc feci
quòd te offenderem: & si scires quanto in
metu ego sum in presentia, non tot in a-
nimo haberes cõtrarias suspiciones: qui-
bus tamen ego faueo, & boni consulo, Regina fa-
uorem ad-
ulteri q̃
callide e-
blanditur.
tanq̃ profectas ab ea re, quam ego omni-
um quæ sub cœlo sunt maximè cupio, &
diligentissimè persequor, qui est tuus fa-
vor: de quo mea me officia certam & se-
curã facient. Quod ad me attinet, nunq̃
de eo desperabo: ac te rogo, ut iuxta tua
promissa animum tuum mihi exponeres:

L. j.

aliouit

Recte ista
sefe cum
Medea con-
fert, nisi
quod illa
filios, hec
ipsum ma-
ritum occi-
derat.

Regina in
sanus in
Bothucliu
amor.

* Videtur
locum cadi
perpatrada
destinatum
innuere.

alioqui suspicabor fieri malo meo fato, &
syderum favore erga illas (qua nec terri-
am habent partem fidelitatis, & volun-
tatis tibi obsequendi, quam ego habeo)
ut ipsa velut secunda fasonis amica, me
inuista, priorem apud te locum gratia oc-
cupauerint. Nec hoc eô dico, quò te cum
homine, ea qua ille erat infœlicitate, cõ-
parem: nec me cum muliere tam aliena
à misericordia q̃ illa erat. Quanq̃ tu me
cogis aliqua ex parte ut illi sim similis
omnibus in rebus qua ad te pertinent:
aut quate seruare & custodire queant
illi, cuius vnus iure totus es. Siquidem
id tanq̃ necum mihi vendicare possum,
quòd parauit te vnum fideliter, imò vnice
amando (quod & facio, & faciam dum
vixero) secura omnis laboris & periculi,
qua illinc impendere poterunt. Et ob
hæc omnia mala quorū tu mihi causa fui-
sti, hanc repēde gratiā, ut * loci memi-
neris qui hīc vicinus est. Non postulo ut
cras mihi promissa serues, sed ut congre-
diamur, et ut nullam fidem suspicionibus
adhibeas, nisi rebus exploratis. Ego vero
nihil aliud a Deo peto, nisi ut ea intelli-
gas qua sunt in animo meo, qui est tuus:
& ut

& ut te præsuet ab omni malo, saltem
 dum mihi supererit vita: quam & ego
 non duco mihi charam, nisi quatenus &
 ego, & illa tibi placemus. Ego eo cubitū,
 & tibi vale dico: fac me certiozem sum-
 mo mane de tua valetudine: ego enim e-
 ro in molestia donec intelligam. Si auis
 euaserit è cauea, aut sine compare velut
 Turtur, ego remanebo sola ut lamente-
 rentiam tuam quamlibet breuem. Hæc
 epistola libenter faciet quod ego ipsa fa-
 cere non potero, nisi forte tu (quod metuo)
 iam dormias. Non sum ausa scribere
 presentibus Iosepho, Sebastiano, & Ioa-
 chimo, qui nihil aliud quàm discesserant,
 cum ego cœpi hæc scribere.

Catastrophe huius Tragœdiæ.

HÆ quidè cause Reginam ad
 id consiliū impulerant: erant &
 Bothuelio sue rationes, quæ animū
 non leuiter mouerent. Nam cū ab-
 solutio illa infamis magis rem auge-
 ret,

L. ij.

Fucus Both-
uely in oc-
cultando
facinore.

ret, quàm suspicionem leuaret, neq;
cædari res posset, ad ultimum reme-
dium decurrit: ut videlicet, veniam
omnium à se perpetratorum à Regina
impetraret. Sed cum ex more patrio
in hoc genere diplomatum grauissi-
mum crimen nominatim ascribere,
cætera velut appendicem in genere
tantum adiungere, cædem Regis fateri
nec honestum, nec tutum videbatur.
Aliud igitur crimen grauius, aut
certè non minus atrox, aut inueni-
endum, aut perpetrandum erat: sub
cuius umbra cædes Regia lateret.

Neq; aliud succurrebat, nisi
simulatus ille raptus, quo
simul & Regina suæ vo-
luntati, & Bothue-
lius securitati
prospiceret.

(*)

In Mariam Reginam Scoticam.

O Regina tuos hos nunc aduerte furores,
hæc de consilijs sunt manifesta tuis.

Nobilis ille tuas vires Darnleius heros
pertulit, heu tristes pertulit ille faces.

Qua mulier dulcem voluit sic perdere formam?

Et genus, & virtus, fœdera sacra, fides,
Vxoris pietas, leges, vindicta Deorum,
debebant animo plus valuisse tuo.

Siccine Bothwellum poteras sine lege tenere?
hunc scelerata pati sic sine lege mori?

Siccine Bothwelli poterant te flectere verba,
ut sua non iusto sanguine vota ferat?

Non tua fœmineo splendet vita pudore,
sed tua monstroso crimine vita nocet.

O utinam proprio solo tua pessima membra
quæ sit, sensissent, ultio iusta Dei.

Nos O sic salui (quæis tu malesana noceres)
euasiffemus damna futura diu.

Anglia nam membrum seuum, crudelius vllum,
inuenire sibi, nec sibi ferre potest.

Nam tua perpetuum molitur vita periculum:
& sunt quæ voluis sanguinolenta nimis.

Ecce Comes Regis pater (est lachrymabile fatum)
ingenio Dux est obrutus ecce tuo.

Q. iij.

Sed

*Sed Deus has mentis labes, peccata nefanda,
(cognita sunt illi) non feret illa diu.
Tu sperare potes vita tormenta, salutis
amplius haud superest, spes tua mortis erit.
Aspice diuino pœnas de numine mitti:
aspice pro meritis fata ferenda tuis.*

G. M.

¶ In Mariam Stuartam Re- ginam Scoticam, Satyra.

*Q*uæ fuit egregio Derlino iuncta Stuarta:
sustulit illa suum sæua virago virum.
Et quem non potuit morientem auferre veneno,
hunc fera, sulphureo puluere tollit humo.
Quæ te dira mouet rabies? quæ vexat erynnis?
Guisia progenies, gens inimica Deo?
Cur petis ipsa novos thalamos? ut victima possit
sæpe recens fieri, bustaq; plura dari?
Quis nisi Bothuelius, tali concumbere dignus?
lactucas similes talia labra tenent.

Tigris

*Tigris alit mentem, panthera in pectore regnat,
lacte lupus nutrit, corpore Dæmon inest.
Mōstra quis enumeret, quibus est imbuta Stuarta?
omnia nemo potest: plurima namq; latent.
Quisquis at infelix talem dignatur amicam:
toxica, præmonitus, multa parata sciat.
Quod si difficile est, vitam violare veneno:
sulphureo, caueat, pulvere tecta rapi.
Opprobrium mundi, redigatur talis ad Indos:
vel facius absumens corpus in alta ferat.*

P. R. Scotus.